

Nemunas

Nr. 21
(339-780)

2011 m.
birželio 2-8 d.

Kaina 2,50 Lt

KAUNO KULTŪROS IR MENO SAVAITRAŠTIS

Poezijos pavasario premijos laureatas Jonas Kalinauskas.
Zenono BALTRUŠIO nuotrauka

Kauno Laiptai
3-7 p.
Barcode
9 770 134 314 007
Proza — Renata ŠERELYTĖ
Poezija — Robertas KETURAKIS

Poezijos
pavasaris
2, 8, 9 p.

Poezija pro lietu (iš drėgnų rankraščių)

Audronė MEŠKAUSKAITĖ

Deja, deja, ir vėl tenka pradėti nuo oro, nes penktadienio vakara tamsūs debesys ir pasipylęs lietus, galima sakyti, bandė po stogu perkelti poezijos skaitymus ir Poezijos pavasario laureato vainikavimą Maironio lietuvių literatūros muziejaus kiemelyje. Tuo metu jokie paukščiai nedrišo skrai-dyti, išskyrus pačią atspariausią – poezijos paukštę grafiniais Stasio Krasausko piestais sparnais. Išdrąsinti teko ir poezijos klausytojams, nes Aldona Ruseckaitė primygintai kvietė į sodą, prisi-mine dar baisesnes Poezijos pavasarių lydėjusias liūtis, kurios už-klupdavo ir Palemono vėjų pagai-rejė. Labiausiai šia prasme buvo nuskriaustas Korneliujus Platelis 1996–aisiais. Jo knyga vadinosi „Prakalbos upei“... K. Platelio ap-dovanojimas tais senais laikais tu-réjo vykti pačioje keičiausioje vietoje – netoli Kauno pilies, kur poetų balsai maišydvavosi su dar garsesniu automobilių burzgimu. Tačiau pasitaikė liūtis, tad teko bėgti slėptis į netoliše buvusi Maironio literatūros muziejų. Ir ten poetai pasiliko ilgam. Lietus griauna tradicijas, lietus kartais jas ir kuria.

Apie tradiciją prakalbo ir Kau-no miesto meras Rimantas Mikai-tis, dar neišmokės „valdiškai“ pa-sveikinti renginių dalyvių ir greitai išbėgti, todėl išklausęs visa skaitymo programą. „Visai nese-niai sveikinu „Gintarinės poros“ organizatorius keturiadesimt še-stojo renginio proga, o dabar sto-viu prieš keturiadesimt septintąjį Poezijos pavasario laureatą. Labai džiugu, kad Kaunas turi tokį il-gamečių tradicijų“, – kalbėjo me-ras, kuriam ir teko garbė naujaji laureatą papuošti šlapiu ažuolo la-

Ir naujajam Rašytojų sąjungos pirmininkui Antanui A. Jonynui, ir ...

... Georgijui Lobžanidzei, ir Erikai Drungytė linksma.

pū vainiku. Šiais metais įvertinta Jono Kalinausko poezijos knyga „Plunksnų plėšytojos“. Lyg ir nieko bendra su vandeniu...

Man labai džiugu, kad pelnau tokį svarbu įvertinimą, nes žinau, kad šioje vietoje šiandien galėjo stovėti bet kuris kitas poetas. Man taip pat svarbu apdovanojimą gauti Kaune, kuris yra mano vai-kystės ir pačių stipriausią dvasi- nių būseną, išgyvenimą, meilės miestas“, – džiaugsmu dalijosi J. Kalinauskas. Savo prisistatymą poetas pradėjo dar prieš trisdešimt septynerius metus parašytu ir spaudai nusiųstu eiléraščiu apie Kauną. Vėliau jis atsivijo nauji ei-léraščiai, kaip laureatas teigė, apie Jonuką, tiksliau, keletą skirtinę Jonukų, kurie sutelpa viename žmoguje.

Tradiciškai vakaro metu prisimintas Maironis (jo eiles skaitė moksleivis Deividas Margevičius), tačiau tai ir pirmieji metai be Justino Marcinkevičiaus. Vi-sai netrukus, birželio mėnesį, mi-nésime Vytauto Mačernio 90-ąsias gimimo metines. Sie ir kiti jau praeities poetai buvo pagerbti eilémis, kurias skaitė jaunoji Kauno valstybinio dramos teatr-o aktorių karta ir Olita Dautar-taitė priminus Algirdo Verbos septyniasdešimtmjetį.

V. Mačernio bendraamžis Va-cys Reimeris, vasarą taip pat tap-siantis jubiliatu, dar ir dabar skai-tė savo eiles po lašnojančiais me-džiais. Sunku patikėti, kad stovin-tis priešais poetas ir žmogus iš vadovėlių fotografijų gali būti to pa-ties amžiaus.

Vakarui išibėgėjus lietus pagaliu liovėsi, poetai galėjo išsidžio-vinti rankraščius, apdovanojamie-siems buvo teikiamos sausos do-vanos ir diplomai. Lietaus pritrū-ko tik vaikams – jie ir toliau prau-

sėsi po gluosnių dušais tam-pyda-mi jų šakas.

„Kauno diena“ tradiciškai itei-ké savo prizą – jis už klasikinės eilédaros reabilitavimą, ryškų iši-veržimą į poezijos lauką bei knygą, tapusią reiškiniu, atiteko jau-nai poetei Ilzei Butkutei, šiai-s metais išleidusiai rinkinį „Karavanų lopšinės“. „Dėkoju Kaunui už šiltą priėmimą. Jaučiu, kad ma-ne čia sutiko šilčiau nei Vilniuje“, – atsiimdama premiją, sakė poëtė.

Aldona Puišytė iškilmingo ren-ginio Kaune išvakarėse apdovanota Salomėjos Nėries literatūrine premija. Algimantas Mikuta, at-dius žiūrovas ir daugelio laidų da-lyvis, įvertintas Kauno televizijos premija. Rašytojas prisipažino te-leviziją jau ne taip dažnai žiūrin-tis, tačiau būtent jis kartais parodo svarbių ir artimų žmonių, kuriuos šiaip gyvenime retai arba visai ne-besutinkti.

Pačiame poezijos festivalio iškarštyje pasirodė nauja Dovilės Zelciūtės knyga „Paleisk mano ranką“ – jos dar beveik niekas ne-buvo spėjės nei pamatyti, nei per-skaityti. Tad turėjome progą iš-girsti bent nuotrupą.

Stasę Lygutaitė iš Žemaitijos „kukliomis, bet nuoširdžiomis“ dovanomis nudžiugino dabar jau žurnala „Šeimininkė“ už tai, kad poetės „žodžiai remiasi į žemę, o širdis į dangų“.

Poëtė Erika Drungytė, „Poezijos pavasario“ almanacho sudarytoja, prisipažino, kad nudirbo be galo sunkų darbą. „Kokia čia garbė, jei nuolat gauni pylos, kad ne taip, ne tuos... Almanache siekia būti iš-spausdinti trys milijonai poetų... Tačiau dabar rezultatu džiaugiuo-si“, – teigė ji. Almanachas skirtas tyliems susitikimams su skaityto-jais, o Maironio sodelyje buvo skaityti eiléraščiai, kad susipažin-tume su pačiais poetais, jų skaitymo stiliumi.

Nukelta i 8 p.

lių laikomi sukabinti pirstai grojo ir grojo tik jam vienam tezinomas melodijas turbūt iš ką tik pasiro-džiusios knygos „Kurčiam asiliukui“... Nuosaliai smalsiai laikrašti-ninko akimi viską stebėjo ir poetas Rimvydas Stankevičius, o dar nuo-saliau, jau kaip visai ne šios dienos scenai priklausantis personažas, tai pasirodydavo, tai pradingdavo pas-taruoju metu žalios kepuraitės su snapeliu nenušimantis kitas Nacio-nalinės premijos laureatas poetas Aidas Marcénas. Vis dėlto savo ei-léraštį jis publikai perskaitė. Išgi-rė savo pavardes iš žiūrovų būrio pakilo ir prie mikrofono klausniai nužygiavo Daiva Čepauskaitė bei Rimantas Kmita. Visi kiti buvo tvar-kingi: kėlėsi nuo jiems skirtų „lak-tų“ ir dažniausiai įėjo... atsiimti už-tartautų prizų arba už jau gautus padėkoti eiléraščiu, kaip kad šių metų Poezijos pavasario laureatas poetas Jonas Kalinauskas (už eil-éraščių knygą „Plunksnų plėšytojos“, Vilnius: Lietuvos rašytojų są-jungos leidykla, 2010);

Kasmetinė Dionizo Poškos pre-mija atiteko Viktorijai Daujotai už poezijos knygą „Bals ūkūs = Balsai ūkuose“ (Vilnius: „Regionų kultūrinių iniciatyvų centras“, 2010). Vilniaus miesto savivaldybės Laimo-no Noreikos premijos laimėtoju ta-po aktorius Liubomiras Laucevičius, o Vilniaus miesto savivaldy-bės mero premijos laureatu – Leon-nardas Gutauskas už eiléraščių knygą „Urbo kalnas“ (Vilnius: Lietuvos rašytojų sąjungos leidykla, 2010).

Nukelta i 8 p.

Gražinos Viktorijos PETROŠIENĖS nuotrauka

Baigiamasis, bet ne paskutinis

Elzė ŠILAINYTĖ

Baigėsi tris savaites trukęs Po-ezijos pavasaris. Priskaityta, pridai-nuota, prisidžiaugta iki valios. Ypač Lietuvos rajonuose, kaimeliuose, rašytojų memorialiniuose muzie-juose, bibliotekose, mokyklose. Tieki mūsų, o jau tuo labiau iš už-sienio atvykę poetai negalejo atsi-stebėti, kad Lietuvoje šitaip myli-ma poezija ir rašytojai. Nesvarbu, šiokiadienio popietė ar pavakarys, klausytojų į renginius suplaukda-vo ne dešimtimis, o šimtais – kupi-nos salės, klojimai, aikštės. Orga-nizatoriai pasirengė kaip kokiems valstybiniams egzaminams: sten-dai, skirti į renginį atvykstantiems poetams su jų nuotraukomis, biografijomis, knygomis, per šventę pui-kiai parengti svečių pristatymai, linksmos programos, o jau nuoši-rumas, o vašingumas! Toks jaus-mas, lyg žmonės būtų suejė į seniai lauktą metinę šventę – į parapijos atlaidus. Tarsi jiems nereikėtų ravi-ti daržų ar eiti į kokią nors tarnybą.

Sostinės žiūrovas persisotinės, iš-rankus, kritiškas, gal net skeptiškas. I baigiamajį vakarą po visą dieną pylusio lietus susirinko ne tiek ir daug klausytojų, bet jie buvo ištikimiau-si. Po palapinės stogu įsitaise vaka-ro vedėjai: rašytoja Nijolė Kliukai-tė-Kepenienė ir Juozas Šalkauskas. Sargybinių lydima atvyko preziden-

Prezidentė Dalia Grybauskaitė sveikina laureatą Joną Kalinauską.

tė Dalia Grybauskaitė. Kiek atsi-me-nu, turbūt pirmą kartą toks įvykis, kad mūsų šalies aukščiausioji val-džia pagerbtų Poezijos pavasario sariai, kol bus poetai, kol bus lietuvių kalba, kol būsime mes visi su-jumis kartu, tol Lietuva išliks, tol tu-rėsime ateiti. Todėl džiaugiuosi, kad šiandien galiu pasveikinti Poezijos pavasario laureatą Joną Kalinauską į palinkėti visiems mūsų poetams ne tik būti lyriškiems, geriemis, nešti mums šventą ateities žodį, bet ir bū-ti aštriems ir kritiškiems. Todėl do-vanoju prezidentinių parkerų su aš-triai plunksna.“

Daugiau lyg ir nebūtų ką pridurti, tereiktų pasakyti, eikiva, brolyčiai, ir rašyvika, bet... tarsi kokiam metraštininkui rūpi paminėti dar ši bei

dainuojančias revoliucijas – tas, ku-rios athena laisvę ir mums visiems ateiti. Todėl, kol bus Poezijos pavasario laureatą Joną Kalinauską į palinkėti visiems poetams ne tik būti lyriškiems, geriemis, nešti mums šventą ateities žodį, bet ir bū-ti aštriems ir kritiškiems. Todėl do-vanoju prezidentinių parkerų su aš-triai plunksna.“

Daugiau lyg ir nebūtų ką pridurti, tereiktų pasakyti, eikiva, brolyčiai, ir rašyvika, bet... tarsi kokiam metraštininkui rūpi paminėti dar ši bei

Renata ŠERELYTĖ

Novelė

Basos varlės kelionė

Zenono BALTRUŠIO nuotrauka

Kiemelis miesto centre.
Mažytis, žydičių forzitijų apsuptas getas.

Laikas tame teka ratu, prarydamas savo pradžią, o toliau, už vartelių, miškelio link nueina laukiniai nepriziūrimi šaligatviai.

Vienos iš pirmųjų pro suirusias plyteles prasikala garšvos, paskui – ugniažolės, jų šaknys traukia pilką dirvožemio perkelį ir plytelių trupinius gilyn, prie nesušlyancių žemės kaulų.

Skersgatvis kaip kapiliaras nukertamas prie miškelio, sunkiu betono luitu, panasiu į aukojimo stalą, toliau į kalną pro atgyjančias dilgėles ir kiškio kopūstus kyla takelis, pro pusplikius krūmus, pažvelgus prieš sau, akyse kaip ašaros spindi ant šlaito išmėtyti plastiko buteliai.

Žvaliai ropinėdami, jų dar nesurinko blizgiašvariai vabalai iš partijos būstinės, iškūrusios ant paties kalno, taip aukštai, kad trauktis nebileka kur, tik per šaltas plynnes, vėjų košiama erdve, pasukti tiesiai į rojų.

Iš ten plastiko buteliai turbūt atrodo kaip vėlių laiveliai.

Ji sėdi ant aukojimo stalo, žalios „Klum-

pės“ guli po kojom, vytintos žuvies galva sapnuoja šaltą gelmę, užsisklendusią pum-puruos.

Auksaspalviai partiečiai nuolatos pamiršta pasaulį – dalimis, teritorijomis, ir šios pamazū laukėja, grįžta į savo priešistorinį būvi, žalią, tirštą, be vilties. Bet jis vis tiek šarvuociu laukia, mat šie rita prieš save jaukų mėšlo rutuliuką, paliekantį šiltą pėdsaką, tame akimirkai apšyla kojos, juk jis tik basa, o ne mirusi, tik kojelės gležnos, buožgalvio ar žuvies, ji pati nelabai nuvokia.

Gelmė tyli, tik dvelkia šalciai ir pamažu skleidžiasi.

Mažam kiemely tylu, nieko nematyti pro geltonas forzitijas.

Sėdėdama ant betoninio luito, ji girdi, kaip sunkiai sruvena laikas, stingsta kaip senstantis medus.

O palei garažus ant asfalto vis labiau plečiasi benziniu smirdinti vaivorykštė. Tirštose ir žiaurios spalvos, geriau prie jų nesileisti, ypač jei turi menkas kojeles.

Trapais kreidiniai kaulukais, plonyciai gyslų siūleliais, ištirpstančiais laukinės teritorijos gomury.

Už „Maximos“, skersai gatvės, ant stulpų plazda raudonas transparantas, tame parašyta „Mes žodžius paverčiame darbais“, ir ji žino – jei sukeisi kai kuriuos žodžius vietomis, jie bus teisingi. Bet keisti nereikia, nes gali netekti kojelių. O kojelės, nors vargas, vienintelis išsigelbėjimas teisingai sukapotame pasalyje, tame net „Maxima“ – išdidus, atskiras kūno narelis.

Parduotuvės vedėjos vardas kaip epidemijos, bet primena ir ropių rūsi – Kalerija.

Jos nuotrauka kabo parduotuvės viduj, prie užrakinamų penkiadesimčia centų spinelių, nuolat primindama, kad gyvenimas – tai sapsnas.

O ant šaligatvio jau trečia savaitė riogso septyni juodo plastiko maišai su pavasariniem siukslėmis, aštuntasis sėdi, atkišę suragėjusius skirtingu spalvų batus ir, laikydamas gumbuotą Mozés lazdu, abejingai stebi, kaip egiptiečiai traukia į „Maxima“.

Nuo Olandų žiedo atmuroja vilkikas, mėlynos dujos ir kietosios dalelės kaip radiacija pereina kiaurai.

Kiemelis panašus į getą, bet kodėl, ji pamiršo.

Ar ten bėra kas gyvas?..

Bilst bilst kojele į vartelius – ar neišeitum, pilka drebule, mažiausioji iš keturių, ar neištestum rankelių, sausų skambančių, su penkličiu sauoj?..

Sakų rievės kaip raidės – raštas negailestingas, civilizacija brutali, nei pasigailejimo, nei penklio iš jos nelauk.

Eik, kvaila močia, iš čia, sako ji. Ir nenesiok „Klumpių“, ir rėčiu vandens nesamstyk, as būsin medis ir liksiu, ir mano broliai taip pat, o tu taigi dar nesukurta, pati taip sakei, gaivalingoji klimaks rože apskrudusiai žiedlapiais!..

Suspaudus lūpas, ji užtrenkia duris, parbyra forzitijų lapai kaip drožlės. Lieka tvirtas ir ketas sauso chereso kvapas.

Nesukurta!.. Trokštanti rankų, formuojančių ją pagal savo paveikslą.

Už „Maximos“, gatvėje, dusliai lyg plastikio pūslė véje brazda transparantas, tame parašyta „Mes darbus paverčiame žodžiai“, ir ji supranta, kad keisti jų neberekia, gal tik kiek sušvelninti veiksmožodį, nes kiekviena metamorfozė yra siaubinga.

Žalio plastiko „Klumpės“, juodo plastiko „Klumpės“.

Prie aukojimo stalo jų suversta visa krūva, lyg senų batų.

Negi jau tiek sunesiota?.. O kam?.. Ji neprisimena.

Pušų spyglių nurudintas takelis, šlapios puskrūmių ataugos, gašliai skverbdamosi iš po žemiu, aižo tuščius sraigų kiautus ir popierinę tarą, vatinė Lozoriaus antklodė pakabinta ant šakos, kad mirties smarvė išsvaidėtų, laukinių krienų lapai su tirštu gyvenimo prieskoniu.

Turėjai gi žinot, kaip baisu sraigiskojo prieblardo, prie kaulus iškeliančių šaknų, bene taip pat kaip mažyčiam gete, užrakintame medžių, geltonų ir pilkų, dvelkiančių cheresu.

Kiekvieną sykį vis sunkiau atsikelti nuo žemės, nuo tualetinių krienų.

Vis lėčiau – pro surūdijusių psychiatrinės tvorą, už kurios ilgesingai klykia sidabrinės gerves ir platininiai garniai, negaledami niekur išskristi, jų nieks ir nešleis, nes jie – sunki kaip antkapio akmuo nacionalinė vertybė.

Pro aukojimo stalą, pro mažytį geltoną getą, pro palikus ant laukinio šaligatvio marškinius su rusva dėme ant pilvo – kažkas padėjo juos tvarkingai, nesumurkšlinęs, užlenkę rankovės, kad nesiekiant pilkų asfalto dulkių, gal prireiks arnoto naaktinėms garšvų ir ugniažolių apeigoms.

Šleivom varlės kojelėm, griuvinėdama į šonus, bet stengdamasi laikytis tiesiai, ji eina žemyn, į pragarą su brazdančiais transparantais, žadančiais paversti ją žmogumi.

Neįmanoma atsisiperti siam pažadui, nors jis buvo pamirštasis tą pačią akimirką, kai vejas pagavo ir išpūtė raudoną ir šiurkštų audeklą.

2009-aisiais A. Nyka-Niliūnas „Dienoraščio fragmentuose“ raše: „Kokie baisūs Tavo ir Gamtos įstatymai, Viešpatie!“

Vis dėlto ar nebūtu tauriau, jei senatvėje galėtume ištarti: „Kokie teisūs Tavo ir Gamtos įstatymai, Viešpatie!“ ir paprašyti stiprybės, kad ir rytoj įstengtume tai pakartoti?

Beje, aš klausiu, Tėve, o ne tvirtinu.

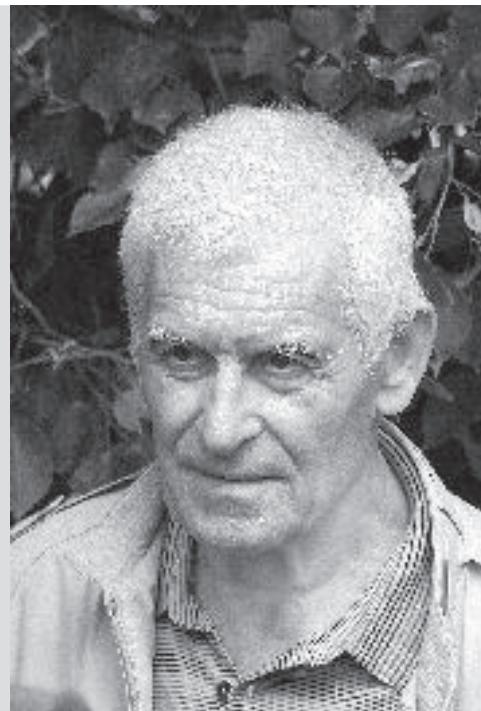
Pats vidurdienis.
Sodo tylėjimas.
Gilius gilius.
Platus platus.
Simfoninis.

Tai tau ne instrumentinis, uodenantis zuoze!..

cave canem

Danutės JUNEVICIENĖS nuotrauka

Zenono BALTRUŠIAO nuotrauka

Robertas KETURAKIS

Kažkas

Balta mergaitė baltą gėlę
per kiemą nešasi – katė
pabaidė balandžius – o tie
prie lesalo plasnoja vėlei

konteineryje vaikas rausias
iškeldamas tai šį tai tą
ir senis kapstosi greta –
matyt – nebus laimikiai gausūs

nuo vyšnios nulaužtos žiedai
po kojom byra žvyras čeža
mergaitė baltą gėlę neša
švytėdama baltai baltai

kažkas šešeliuose jų slypi –
kaktos erškėciuose – delnų
skurde – aukščiau kūrybos
aukščiau žvaigždynų ir menų –

Rūgštėlės

Prisimeni senelio keiksmą – rūgštėlės!
skradžiosna rūgštėlės! – ar kas supras
ką atstumia žmogus – nelaimę? šiuksles?
žiaurumą? prisitaikelių kupras?

Tėvyne Tavo qžuolai ir gojai
šešeliuos kryžių – juos kasdien nešuos –
man artimi – bet šiandien nesapnuoju
nei Išrinktosios ir nei Vienišos –

Tu dovanojai šventą galimybę –
numirt ir prisikelt – bet ne už tuos
kurie į pakylėtuji gaurus sukių
atėnais kliedi šiaurėj ir pietuosis

Atėnai – dekoracija kartonas
su spiegiančia – gal katarinkos – dėžute
seržantai du pusantro kapitono
plikiems rekrutams bliaunantys – šliaužte!

Nebliaukit – ateitin nušliaušime žarijom
ir skaistykla nebus mums paskirta
nejau nematote kaip liepsnos ryja
Pilėnus jau su būsimą karta? –

Ruošluos

Kitų mirtis taip pat kažką naikina
many – jei klausiu nieks dorai nežino
tik žvilgteli su gailesčiu – rimtai
ir Lietuvos lape (prie vieno: milijonas) veltui

ir svetima ranka nuslysta už ovalo
tai ką – išeiti jau ruošies? ruošiuos –

net Dievą išburnoję?
švytuoklė sulėtėja
ir pagaliau sustoja –

Amiantos

(nesuteptas)

Paseno atmintis – vien graudulys vaikystės
ten glaudžias prie kitų – taip aš glaudžiaus
prie kelių Motinos – Jos akys vis skaudžiau
pasako – tos kančios širdis neišlaikys

Iš prieplandos išplauks rūdijančia keke
šaka alyvos – negi nužydėjo
gyvenimas? – nelauki užtarėjo
su ta pavargusia sunkia
ranka ant apsnigto galvos –

Kaip gelia man kelius – nedėk ant kelių
galvelės – tiek tebuvo mums dienos
ir šlama orlaidėj suplėšyta skiautelėm
ilgom Tiesa – nors šršes nė vienos

Ežerų poetams I

Tai šitaip viskas klostosi
brolau tu mano artimas –
laivai nuskėsta uostuose
šventiesiems stato kartuves

Žavies – blaivieji tyčiojas
verki – kitiems nė motais
meldies – po maldą strykčioja
kažkas gražiai raguotas

Tai kas kad nugalėjome
ir patikėjom laisve –
skanduoja – pralaimėjome
o pergaless užknaisioja

Ko laukiam čia atėjė

Ežerų poetams II

Ten – prie jūros – kur visi keliai
naktį nepazįstami ir baugūs
mes krante sėdėjom nebyliai
ka tik žemėn palydėjė draugą

Žvaigždės žvelgė iš dangaus – arčiau
uz signalines ugnis – sargybos? švyturio?
tu tarei – seniai jo nemačiau
nors jaučiau jo paskutinį rytą

Akyse jo šviesdavo viltis
be kurios mes tikrai dulkes vejo
begalybė už pečių – arti
dabarties šiurpiu šalčiu tylejo

Nakti jūra ošė be krantų
ir taip švelniai glaudėsi prie kojų
ten – toli saloj – kalbėjai tu
Antikos dievai sukūrė rojų

ir mergaitė laukia ten nuoga –
Venera pavirtus Afrodité – –

Leisk pasiteisint

Nebark jog kalbu vis tyliau ir mažiau
kad nelengva pajust kam skauda neskauda
kad stengiuos surast pakenčiamą kiautą
pats sau primint – negirdėjau ir nemačiau

atverk kas širdy – likimas sakys
ar Angelas Sargas – ir švies tavo vardas
kas bus kai pažvelges sutiksiu Tavo akis
mylinčias Tavo akis nors meilės nevertas?

Romualdo AUGŪNO nuotrauka

gal teisinsiuos Tau – per ilgai atskirti
nuo tiesos – ir todėl nepajutom kas joje
slepias
nebuval Dieve mano nei sargas nei
panaktinis naktys
nežinau kuris brolis – Kainas ar Abeliš –

Šifras

Dar kartą sugrįžau prie Vivos plango –
gyvenimas vis viena liko nebaus
ne jis mane naikino – tik save ko gero
bejegi ir atkaru

pasaulis telpantis viršeliuos lango –
ne mano kaip ir atspindys blaesus
akiu dugnuos – dioptrijų sietyne

taip viskas susidvejina kada
užuolaidas aš nakti atitraukiu – žyra
virš sodo žvaigždės iš Persėjo – šyda
tamsos supléšę iš skutus – juoda
papildo sidabrinę – kaip pavéne
su lapais vynuočių puoštū stalui
ūmai pakeičia reginj kasdienj
kur išorė svarbi – kitur jau banalu

net vejo sruoga be tavęs tenai
beformė ir bevardė – nekalbėsim
ji vieniša ar ne – abstrakčią šviesą
vyzdys pavers prasme – dabar žinai
net šifra kėksto pėdsako – brūkšnys
atgal – trys priekin – tarpas – kruvina
mažytė plunksna – perskaityk – gana
klaidint – arba – gūdus pasaulis šis

K. Kasolos novelė

Tą vakarą skaičiau Kasolą Karlą –
novelę jo „Žmogus ir šuo“ – atsimenat
jos pradžią – tuščias turgus – žmogus
ant mūrinės tvoros atslijes kramto duoną
vynu pagardinęs iš mažo butelaičio

jau pamečiau – kas jis? – varovas mulo
ar žemdirbys – tos smulkmenos
kaip liudijo siužeto vingiai –
nesvarbios – pabaigoj
šuo gaudė peteliškė (alkanas nelakes
kaitro) – žmogaus nebuvu
tikta skambėjo vakaras (ar varpas)

ir kas iš to? – paklausite – neatsakysiu
tenai manęs nebuvu – negirdėjau
inkšimo šuns (beviltisko) – žvelgiau
i didel rugpjūčio dangų
ir dvigubos žvaigždės pavargę akys
sutiko mano temstančias akis

ir keistas nerimas – kur dingo
varovas mulo (žemdirbys?) – kodėl
novelės pabaigoj žaisminga peteliškė
nenutupia šuneliui ant galvos? –

Todėl

Nelauk – likimas niekad neįspės
kur paskutiniai žingsniai gurkšnai ar kerai
tai kas kad tarp gyvenančių slepias –
vis viena kalba jog seniai mirei

Ko tikės? nešoks nieks gelbėt mus
iš kur ant veido tie lašai karšti
užtisko? brolį brožudys užmuš
ir atpildo nešauks savų užmušti

Todėl nekaltinu neieškau neprashaū
neklausiu – kam kartojasi keisti
sapnai – tiktais Tavęs meldžiu – nešauk
i Paskutinį Teismą – mes jau nuteisti

Kūrybinė drąsa ir baimė

„Pakelés šunytyje“ Cz. Miloszas raše: „Tikriausia neįmanoma nieko pasiekti nebūnant įsitikinus savo pranašumu. O šis atsiranda žiūrint į kitų pasiekimus tarsi per apskutą žiūroną. Ir paskui sunku išsivaduoti iš padarytos skriaudos jausmo.“ Du „Nemuno“ klausimai Mariui BUOKUI:

I

– Kūrybinė drąsa – kas tai? Kiek ji siejasi su kūrėjo talentu, intelektu, vitaline, dvasine, gyvenimiškaja patirtimi, vidine stiprybe? O gal tai arčiau troškimo apsinuoginti, atsiverti, parodyti slapčiausias, intymiausias savo minčių, potyrių, „nuodėmingiausių“ vizijų kerteles? Be to, šiai laikais sparčiai populiarėja dar viena „drąsos“ rūšis – narsa neišmanyti amato pagrindu, ignoruoti tradiciją ir kūrybinį palikimą, į šuns dienas išdėti visus autoritetus, arogantiškai manyti, jog tik nuo tavęs ar tavo kartos ir prasideda tikroji kūryba. Ar tai nėra jau meninio chuliganizmo pozymiai? Bet gal ir jis, tarkim, saikingai dozuojamas, gali būti perspektyvus bei vaisingas?

II

– O kas yra kūrybinė nedrąsa, sutrikimas, netgi baimė? Ką galėtumėte pasakyti ir apie Lietuvos, ir apie globalizuoto pasaulio provincijos menininko sindromą? Gal toks visai neegzistuoja?

I

– Keista, tačiau sėdėdamos prie tuščio kompiuterinio lapo su šiaisiai klausimais, jaučiu daug didesnį netikrumą ir daug mažiau drąsos, nei rašydamas eileraštį. Paskubomis brėždamas pirmuosius eileraščio kontūrus neturi ir negaliu bijoti. Neturiu laiko bijoti. Šie jausmai ateina paskui, žvelgiant į jau parašytą kūrinį. Iš tamsių kerčių išlenda pageltęs savicenzūros specialistas su buhalterio rankogaliais, dar keletas nemalonų pasamonės tipelių ir pradeda ūžti ausis. Svarbiausia jiems nepasiduoti, išlaukti, gerosios mintys pasirodo dar vėliau. Tai čia aš šiaip, apie save.

Jūs klausime apie kūrybinę drąsą iš dalies ir slypi atsakymas. Egzistuoja įtampų laukas tarp talento, intelektu, dvasinės ir vidinės stiprybės bei troškimo apsinuoginti, tamsiosios pusės, narcisizmo, kompleksų ir kito judojo smegenų viralų. Būtent šiam įtampų lauke ir gimsta tikras, geras kūrinys. Jam reikalingos tiek pozityviosios, tiek blogosios vidinio pasaulio apraškos, o kad išdrįstum jas atskleisti, į jas gilintis, jas suprasti ir priimti – reikia drąsos ir, žinoma, išmanymo. Manau, geram kūrinui parašyti būtina pusiausvyra tarp šių dviejų pusų, kitaip rizikuojti nusirist arba į „falsovo“ optimizmo kupiną šviesios ateities poeziją, arba į niūrą, nepakeliamą pasamonės labirintų košmarą.

„Ar žinote tą bjauru, šleikštulį keliantį nevisvertiskumo ir pernelyg didelio apsinuoginimo jausmą, kuris apima jus žiūrint į savo ką iškeptą kūrinį? Galit nesijaudinti, šis kraupus jausmas jūsų niekada nepaliks, kad ir kokie garsūs, skaitomi ir žinomi būtumėt. Tai yra būtina rašymo dalis, ir ją reikia išmokti branginti“, – sako vienas iš žinomiausių siuolaikinės Britanijos rašytojų Willas Selfas. Ir aš su juo sutinku.

Asmeniškai man kūrybinė drąsa yra labai paprastas dalykas – bandymas sąžiningai ir atvirai pasakyti, ką mąstau, ką jaučiu, kaip viskas aplinkui atrodo. Manau, kiekvienas geras rašytojas pats turi išrasti šį dviratį vis iš naujo.

Truputį pasikartosių ir pasakysiu tai, ką jau teigiau „Bernardinams“: „Rašydamas eileraštį dažnai suformuoji dar ir tai, ką pats sau bijai prisipažinti, ką ne iki galu suvoki, kas slypi miglose. Eileraštis man – mąstymo būdas, ir jis turi būti kaip įmanoma sąžiningesnis. Man, kaip nemégstančiam pompaštiskų kalbų, graudulingu prisipažinimui ir atviravimui prie stalo, virtuvėje, poezija kartais tampa vienintelii būdu pasisakyti apie save, savo santykį su pasauliu ir Dievu. Kartu, pripažistu, tai ir patogus būdas perteikti tą santykį ir mąstymą netradiciškai ir nebanalai. Tiksliau apie tai, ką suvokiu kūrybą ir drąsą kurti, tikrai nepasakysiu.

Neketinau burnoti ant antrosios jūsų klausimo dalies herojų – amato pagrindu neįmanančių „narsuolių“ ir arogantiškų chuliganų. Tai, dauguma atvejų, yra praeinantys reiški-

niai, neverti eskalavimo ar piktinimosi. Visa da taip buvo ir visada taip bus. Nors, tiesa sakant, pastaruoju metu panieka, jaučiamas rašytojui, pasiekė neregėtas aukštumas. Užtenka peržvelgti tinklapio „Delfi“ skaitytojų nuomonės (jos, deja, atspindi gan gausios visuomenės dalies požiūri), kad pasijustum niekam tikusiu veltėdžiu, puntanciu duoną už darbščių, dorų lietuvių sūriu prakaitui uždirbtus pinigus. Siurbėlė, alkoholikas ir durnius – štai kas esu aš (o ir daugelis kitų), jų nuomone. Apie gebėjimą rašyti nė nekalbu.

Kita vertus, su nuostaba stebiu gan gausų agresyvi beraščių, įnirtingai besiveržiančių į rašytojystę, būri. Tarp jų esama visokių tipų: „išpindėjusių“ turtuolių, kuriems maža nuosavų sporto komandų, dvarų, žvaigždžių ir iki visiško pasitenkinimo trūksta dar knygos ir narystės LRS. Esama vazonėliuose augintų revoliucionierų, su panieka spjaudančių į visą giminą raštiją, nes jis mat buka ir smirdi nuolankumu bei provincialumu. Esama vaidingu grafomanų, kurių mégstamiausias laisvalaikio užsiémimas – talentinguų šmeižtas ir skandalai. Daug esama. Tačiau jau pradėjau burnoti. Geriau kalbėti apie teikiančius vilčių, talentingus chuliganus.

Manau, autoritetus į šuns dienas dėti reiki, net būtina, tačiau privalu mokėti tai daryti. Tiesiog išrékti savo nepasitenkinimą jo niekuo nepagrindžiant – kvailio darbas. Būtų gerai surast argumentų, motyvuoti priekaištus, o kartu ir savo naujajį pasaulio matymą.

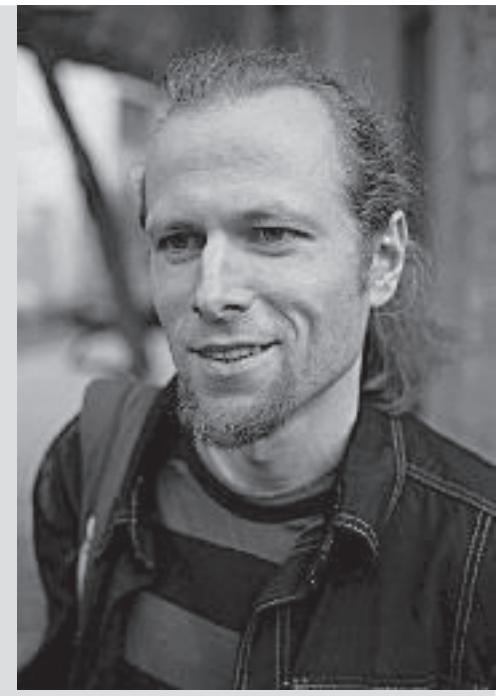
Manymas, kad nuo savos kartos prasideda tikroji kūryba, taip pat yra vienos iš galimų, o gal ir būtinų daugumos rašančiųjų gyvenimo ir kūrybos etapų. Tai išbandymas savarankiskumu. Išbandymas, kiek atspari ir patikima yra sava vidinė tikrovė, koks stiprus, tvirtas yra talentas ir pašaukimasis.

Labiausiai aš pasigendu pastarųjų dvidesimties metų permastymo literatūroje. Kur romanai apie „gariūnmetį“? Kur socialiai angažuota poezija? Dabar dauguma jaunųjų rašytojų – politiškai ir socialiai aktyvūs, tačiau tai beveik neatsispindi jų tekstuose. Negali gi vienės Herkus Kunčius už visus atidirbti! Nejaugi tik jam rūpi tas įdomus klausimas: kas yra lietuvis, kokios jo silposios ir stipriosios vietas, kokie jo kompleksai etc.? Dalis rašytojų bevitiskai įklimpę praeityje, dalis rašo glotnius euroromanus apie nieką, dar kiti užsiima bambų stebėjimu. Nieko nuostabaus, kad rašytojas dažnai laikomas niekam tikusiu – jie suvokia mus kaip begancius paskui seniai nuvažiavusių traukinių.

P. S. Žinoma, visus šiuos priekaištus prisiširių ir sau.

II

– Manau, kūrybinė nedrąsa – tai greičiau nepasitikėjimas savo jėgomis, nerimas dėl to, ar sugebėsi adekvacių išsakyti ir išreikšti sa-

Julius KELERO nuotrauka

vo mintį, pasaulį, sumanymą. Nerimas, metafizinis siaubas, baimė – labai kūrybingos būsenos. Ypač šiai laikais, skendėdamas sočioje palaimoje, nedaug ką tesukursi. Tas karštligiškas, neduodantis ramybės tiksejimą kažkur sielos gilumoje, žiežirba, kuri neleidžia nusiraminti, pamiršti, nusisukt, ranką verčia rašyti, o su ta paskata ateina ir nesupratimo, netikslumo, negebėjimo baimė. Baimė, kad nesugebėjai prasiveržti, kad tai, ką pastebėjai svarbus, iš tiesų tik plėnys. Tačiau, manau, ši būsena pažįstama daugeliui rašančiųjų.

Nelaikau savęs skurdžiu Europos kultūros provincialiu ir nemanau, kad visi mes tokie esame. Dabar galime itin greitai sužinoti iš visur apie viską ir visus, esam organiška to paties globalaus pasaulio dalis, turinti tam tikros vietinės specifikos, ir tiek. Galbūt provincialiai mus daro negebėjimas atsiriboti nuo didžiulio globalaus srauto, akimirka stablėtai, nepasiduoti pirmoms pasitaikiusioms madoms? Kita vertus, dalis rašančiųjų yra pernelg įsikübę į tą vėjo perpučiamą žemės lopinėlių, įsišniaupę į seniai nevédintą savo teksto drabuzį ir, be jo, nieko daugiau nenori matyt.

Provincialumas juk slypi smegenyse, jis neprikouso nuo to, ar tave skaito Europoje ir už Atlanto. Labai pasistengus, galima išleisti savo knygų anglų, islandų, albanų ar juodakojų genties indėnų kalbomis. Jas skaitys – tiek pat žmonių, kiek skaitytų lietuviškai. Kelios dešimtys ar keli šimtai. Tai blogai? Ne, tai gerai. Ir nieko čia daugiau nepridursi. Provincialumas – tai nuolankiai ir padėjusiant prisimamas provincialo vaidmuo. Provincialumas – kai mes, lietuvių rašytojai ir menininkai, laikome save menkesnais už kitus rašytojus ar menininkus. Reikia tik blaiviai suvokti savo vietą pasaulinės kultūros sraute. Svarbu tikėti ir norėti, kad kas nors iš mūsų taptų būtinas visiems, pasakyti, sukurtų kažką reikalingo kaip oras.

Galų gale šiame užsiémime viską valdo ne tik talentas, o ir jo didenybė įgeidis bei atsiklinumas. Juodoji gulbė. Todėl gal būtų geriau pernelyg nesukant sau galvos apie tarinę menkystę ir provincialumą atsiverst neprierašytą lapą ar naują „Word“ dokumentą? Ir užsiimt tuo, ką moki? Aš tikiu gerai atliktu darbu ir, jeigu mano talentas turi tam tikras lubas, aukščiau kurių neįšoksiu, – tebūnė.

Daug baisesnė kita provincialumo pusė – susireikšminimas, vazonėlinis mesianizmas, „tautos vado“ sindromas. Pritariu į šią anketą atsakinėjusiam Valdemarui Kukului, kad esama „pernelyg daug pasitikėjimo savimi, kuris visiškai sunaikino, suėdė kūrybinę savikontrolę“. Tam labai sunku atsispirti. Reikia žūtūtinai išsaugoti distanciją tarp savęs ir mūsų literatūrinio pasaulio. Nepamiršti, kad esi ne tik rašytojas, o ir skaitytojas. Visų pirmą skaičytojas.

Rašyti žvilgsnius ant lyjančio Jono Meko lango

Ieva BIRMANAITĖ

Pirmoji pažintis, ar tai būtų naujas draugas, ar knyga, prasidėda tiešiog nuo žvilgsnio ir žodžių: „Laba, mano vardas...“ Tikriausiai neuostabu, jog šiuo atveju pagrindinė priežastis, kodėl iš daugelio būtent šioji knyga atkreipia mano dėmesį, yra žinoma autorius pavardė, kuri pirmoji imasi mane kalbinti. Jonas Mekas, „Žmogus prie lyjančio lango“*. Taigi vien vardas ir pavadinimas – daugiau ši knyga, bent kol kas, nieko negali apie save pasakyti, nes nėra nei trumpos anotacijos, kurią galėčiau slapčia pavadinti savo lūkesčiais, nei įžanginio autorius žodžio, kuris pradėtu dialogu tarp teksto ir manęs, sukurtų deramą tolesnės pažinties nuotaiką.

Šių dienų skaitytojui J. Mekas pažįstamas ne tik kaip rašytojas, bet ir kaip filmų kūrėjas – galbūt kaip pastaras netgi labiau, nes filmografijos sarašas gerokai pranoksta jo, literatūros kūrėjo, bibliografią. Todėl šioje trumposios prozos rinktinėje pagrįstai galima ieškoti ir rasti sąsajų tarp kino ir literatūros. Būtų netgi tikslu teigti, kad „Žmogus prie lyjančio lango“ yra ne trumpų tekstu, bet vaizdelių rinkinys, kiekvienam jų fiksuojamasis atskiras reginys ir judesys. Šių vaizdelių ašimi tampa žiūričiojo ir matanciojo pozicija, stebėjimas, tarsi kino kamera pagaunantis aplinkos objektus. Pavyzdžiui, tokio paties

pavadinimo (kaip ir knygos) tekste pagrindinis personažas prasidėjus liūčiai žvelgia pro langą į gatvę ir fiksuoja aplinką: trys moterys, sedincios ir supančios vaiką, tarpdustry besikalbantys vyrai, bėgiojantys ir garsiai šukaujantys vaikai, balose šokantys lietaus burbulai... „Gera žiūrėti ir jausti, kaip gyvenimas teka pro šalį, ir priimti viską be jokios atrankos. Ir pačiam visame tame paskesi, ištirpti, susilieti“ (p. 83). Lietus tampa laidininkų tarp stebėtojo ir stebimųjų – lašų palietimas ranka leidžia priartėti prie stebimos tikrovės. Toks reginių užrašymas skatina prisiminti J. Meko vizualiųjų menų centrą Vilniuje, tai yra jo kūrybos savitumas, priežastis, lemianti žodžio vaiz-

dingumą, teksto tapsmą žvilgsniu. Didžioji kūrinių dalis datuojama 1946–1956 m. Žinoma, kad 1944–aisiais J. Mekas buvo suimtas ir išsiųstas su broliu priverstiniams darbams į Vokietiją; taip pat, kad 1949 m. emigravo į JAV – šios kelios biografinės detalės yra svarbus kontekstas, leidžiantis lengviau datuojamuose kūriniuose atpažinti emigracijos ženklos, nuorodas į to laikotarpio nuotaikas. „Kaip čia nejauku tarp šių barakų! Kokie murzinių małksnų stogai, šiukslių krūvos su aitriai dvokiančiom skardinėm“ („Vienas gimimas“, p. 48); „Jie visi laukia to paties laivo į Ameriką (...) Jie visi DP, tie žmonės“ („Žmogus prie lyjančio lango“, p. 78) – DP stovyklos laikas ir aistrastosios Amerikos vaizdiniai. „Kodėl jis čia atvažiavo, į kitą kontinentą, tol nuo savo krašto? Kodėl šita kėdė čia stovi? Kodėl šita gėlė? Jam tai nebuvu klaušimai, jam tai buvo faktai“ („Didysis skirsnis“, p. 60); „Jam visa tai buvo kaip didžiulis cirkas, visas šitas žmonių marginys, ir kartu su šita tvanka ir šiluma, ir su šiūuo parku – viskas buvo didžiulė scena“ („Central park“, p. 54). Emigracijos ženklus galima sieti su autorius biografija, bet J. Mekas į savo personažus žiūri iš šalies, tarsi tekstai būtų samoninguai kuriami apie „tą kitą žmogų“ („jis“, „tas žmogus“) bandant išvengti asmeniškumo, nors ir pasirenkama visažinio narratoriaus pozicija. Likusi, nedatuotoji, rinki-

nio tekstu dalis nei struktūra, nei temomis neišsiskiria, tad skaitant paeiliui ir nekreipiant dėmesio į ši formalų skirtumą aišku, kad datos paminėjimas ar jos nutylėjimas iš esmės nieko nekeičia.

Galima ir tokia prialaida – teksta pratęsiama ar papildoma J. Meko dienoraščiu „Žmogus be vienos Nervuoti dienoraščiai“ tema. Bet ar ieškantis žmogus randa TĄ vietą prie lyjančio lango? Tikriausiai ne, nes knygoje, kaip ir dienoraščiuose, išučiamas ieškojimo, ējimo, vienatvės, nepratapimo motyvas: „Jam staiga buvo gera, kad jis yra vienas ir svetimam mieste, kur jo niekas nežino ir nepažista. Niekas jo nerūša jokiu moralu ir jis gali labai laisvai jaustis ir dabar eiti ir stovinuoti tarp šių žmonių, žūrēti į juos, vien malonumui, ar įdomumui, nepažystamam tarp nepažystamų“ (p. 72). Tačiau tai tik laikina malonus vienišumo illuzija, sugriaunama (kaip ir buvo galima tikėtis) toliau plėtojant tekstą: „Jam staiga norėjosi būtinai su kuo nors pasikalbėti, būtinai rasti koki žmogą. (...) Bet jis gerai žinojo, kad jis yra vienas visoje šiotoje tvankoje ir šitame žmonių skrudėlyne ir šiotoje maišaty, šitame milžiniškame parke“ („Žmogus ant tilto“, p. 74). Taigi nuolat jaučiamos tos pačios kūrybinės nuotakos, kurių jau būtų galima pavaudinti „mekiškosiomis“, tačiau tai dar nebūtinai reiškia monotoniją, įprastumą ar nieko naujo nepasa-

kymą, juk iš esmės vienos ieškojimas (kaip vienas iš motyvų) nusako nuolatinį judėjimą, ir neįmanoma to matyti bei patirti pasyviai: „Ir taip jis mėtėsi, prapuoless, ir nežinodamas, visą vakarą, métomas keisto ir fantastiško žaidimo, nei sapne, nei realybėje, nežinodamas jau nieko, tik leisdamas pats plaukti, išsviestas, ir kairėn ir dešinėn, bejėgis ir be krypties, visą vakarą, bejėgis, suardytas, išmuštas, suplešytas“ („Apie realybę“, p. 68). Atskleidžianti „mekiškaji“ nuotaika tampa autorius tekstu savitumo pagrindu, todėl ir rinkinys „Žmogus prie lyjančio lango“ natūraliai, neišsiskirdamas ir per daug nestebindamas dera visame J. Meko kūrybos (šiuo atveju – literatūros, o ne kino) kontekste.

Vis dėlto dabar, skaitant šią recenziją, turėtų būti atsakyta į vieną svarbū, o gal net ir esminį klausimą – verta ši knyga mano (kiekvieno skaitytojo) dėmesio ar ne? Jei bent viena recenzija galėtų atsakyti į jį tik žodžiu „taip“ arba „ne“, veikiausiai šis žanras išnyktų, tačiau, laimei, negali. Todėl mano atsakymas būtų tokis: kiekvienam savas langas ir savas žvilgsnis pro jį. Jei nors truputį smalsu žvilgtelėti ir pro J. Meko langą jo paties akimis, tuomet ši nedidelė, vos šimto puslapių knyga – jums.

* Jonas Mekas, *Žmogus prie lyjančio lango*. – Vilnius: „Baltos lankos“, 2010.

Žodžiai Tėvui

Alfas PAKĖNAS

„Tavo mirusios bitės išskrido kartu – / Ir dabar tartum žvaigždės virš dzūkų smiltynių. / Nesulaukiamas Tėvė, aš klausiu, kur tu? / Sumedžiusi ranku ir kojų sutinusiu / Pasiilgau be galio...“ Onės Baliukonytės eilėraščių rinkinyje „Bokštai“ yra tokios skaidrios, liūdnokos eilutės. Nieko gražesnio ir tikresnio, skirto Tėvui, lietuvių poeziijoje neteko skaityti. Yra daug eilėraščių ir prozos tekstu apie Motiną, jos gerumą, laukimą, namų jaukimą ir šilumą. Tėvas visada šalia – nematomas ir tylus. Geru, stipriu eilėraščiu patiki lyg draugu – išsiautti į jo nuotaiką, kartoju žodžius, savaip pratesti tą liūdną tekstą, žydičioj obelys čiauštant devynbalsei.

... Mūsų senoviškas sieninis laikrodis ilgai ir dainingai muša vasaros pavakarės valandas. Jis man pirmiausia primena tėvą ir giuntuosius namus.

Laikrodis buvo sunkus, barokiškai puošnus – didžiausia brangenybė paprastojė kaimo grycioje. Tėvas ten laikydavo dokumentus ir mieliausias relikvijas. Kai laikrodis pradėdavo skambinti valandas, girdėdavosi net lauke, ir dabar, po daugelio metų, galvoju, apie ką tuo savo monotonišku kalbėjimu jis byloda vo atslalime po senom alyvom su kai myne sėdinčiai močiutei, rūpesčiuose paskendusiai mamai, pačiam tévui ir mums, žolynuose nardantiems vaikigaliams, prisirašiusiems pilnas kišenes sultingų žirnių kolchozo lauke?

Gal apie vasaros žaras, nakvojančias vakariniai sodo gale, sename vyšnyne, apie jazmino žydėjimą prie šulinio, gal apie démetą sturniuką, dar visai vaiką, sužalotą žydičiu

dobilų pradalgėje. Apie tai, kad laikas eina, eina...

Jis niekad negriš iš šių vienkiemų, sodą, laukus. O sugrižęs nesurastų mūsų – tokį pačių.

Net ir dabar, atminties gilumoj išgirdės tuos dūžius, pajuntu, koks tuščias, nykus pasidaro gryčios kambarys, neišveriu Jame ir, nerasdamas vietos, tarsi kažką svaičinamai šviesaus prisiminės, trinktelui durimis. Užsigalvojės pro tvartą einu klojimo link. Ten visada kvepia vasara, išdžiūvusi šienu, pakinktais, po balnu klojamos, arklio prakaito prisiėrusios gūmios smarku... Nežinau, kodėl mane čia visados traukia.

Tarsi matau, kaip kovo vidurdienio saulės čiulpiami klojimo pastogeje tviska ilgi, randuoti varvekliai – didysis vaikystės džiaugsmas. Žiūriu į juos, išiklausydamas į save. Ir prisimenu, tyliai kartoju: „Tėvas! Tėvas!“ Lyg regiu, kaip jis, nukinkęs širmą kumelę, kelia mane aukštyn, kad pasiekiau varveklį, liepia nuskinti... Ištiesi ranką, nureikiu skaidrų ledokšni, išslystu iš tévo rankų ir išibėgėjės paleidžiu į jį lyg sidabrinę strėlę sodo gilumon, geltonuojančią bičių avilių link. Jis akimirka blyksteli saulėje, greitai krinta žemyn ir pažyra į smulkius gabalėlius. O nesenai giuntinė parlékė, galtonus kriaušę dūlą rugsejo vidurdienis (gal tik vaikystėje tokios rožkios spalvos?). Mama parvezé mane iš ligoninės, iš miesto. Tėvas pasitinka gale sodo, prie vyšnyno. Kvepia šviežiai suarta žeme, saulės nudžiūvintomis bulvėmis – pats bulviakasis. Jis paskubom ima mane ant rankų, priglaudžia prie tabaku dvelkiančio, neskusto skruosto, bučiuoja, nesodina vežiman, o nėša namo, snabždėdamas kažkokius neaiškius ir jau neatmenamus žodžius. O karta kažkaip slapta, tévui nematant, apsižergiau išsikišus rątų traininio galą. Prie sodžialkos, kur stovėjo dūmais prakvipusi mūsų pirtis, kumelė pasibaidė, šastelėjo at-

gal, į šoną. Prisimenu, tévas mane neše ant rankų kaip sužeistą, tebegirdžiu jo žodžius netoli ese sienavusiemis pievą žmonėms: „Vyrai, palaiykite arkli.“ Motina mazgojo dubenėlyje man veidą, rankas, ir greitai raudoniją vanduo...

O štai siltas, geltonas kaip prienokus kriaušę dūlą rugsejo vidurdienis (gal tik vaikystėje tokios rožkios spalvos?). Mama parvezé mane iš ligoninės, iš miesto. Tėvas pasitinka gale sodo, prie vyšnyno. Kvepia šviežiai suarta žeme, saulės nudžiūvintomis bulvėmis – pats bulviakasis. Jis paskubom ima mane ant rankų, priglaudžia prie tabaku dvelkiančio, neskusto skruosto, bučiuoja, nesodina vežiman, o nėša namo, snabždėdamas kažkokius neaiškius ir jau neatmenamus žodžius. O karta kažkaip slapta, tévui nematant, apsižergiau išsikišus rątų traininio galą. Prie sodžialkos, kur stovėjo dūmais prakvipusi mūsų pirtis, kumelė pasibaidė, šastelėjo at-

me žydičiose Deltuvos kapinėse?

Tėvas – tai pačios pirmosios kelionės po savo kraštą ratais arba rogėmis – jis visur mane veždavosi kartu. Tėvas – tai paukščių parlékimas pavasarį, inkilų meistravimas ir kėlimas į obelis, kriaušęs, į saulėtus pašelmenius – jis taip mėgo varnėnus ir vadindavo juos špokais. Tėvas – tai aidūs, rasų ir rūkų užgulti šienapjutės rytmeciai, kai po peržydėjusia, papilnėjusia ieva skardžiai plakamas dalgis. Tai minkštasis, duslus malūno dardėjimas, dar šiltų miltų kvapas, melancholiškos bulviakasio dienos su deginamų bulvienojų dūmais, tai jaukūs žiemos vakarai, už dvigubų langų ir priemenės linksmai užaujant pūgai, kai sekamos pasakos arba kraupūs atsitikimai. Tėvas – tai šviesi, tebegundanti vaikystės dienų ir naktų vizija, jos kerincios spalvos ir karcių vaikiškų ašarų nušluostymas grubiu nuo darbų, tabaku kvepiantį delnu. Tėvas – sidabrinis mén-

sienos ežeras vėlą vasaros vakarą dar žalių miežių laukę, kai net vaikui taip nesinori miego: jis pažindavo mane ant rankų, nesdavo prie lango, ir, menu, sakydavo: „Pažiūrek, koks dide lis ménuo, vaikeli.“

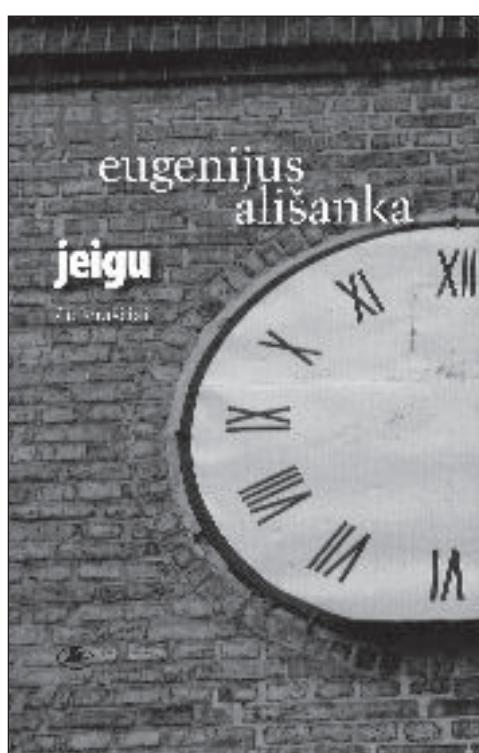
Mačiau tévą šiurkštū, išėlus dėl kolūkio brigadininko neteisybės, tik niekada neteko matyti – ir niekias nesimatė – jo gitro. Ir neteisingo, norinčio pažeminti ar apgauti žmogų. Tiesa juk visiems vienoda, nėra jos mažos ar didelės. Ir paprasta, vals tiesiška tévo Tiesa dabar man labai panaši į tą, sklindančią iš paslaptinės šviesos nutviekipto M. K. Ciurlionio paveikslą, iš to gero, nežemiško veido. Todėl prisimindamas savo tévą galvoju apie daugelį tévų – mylinčių ir nemylinčių, gerų ir negerų, laimingų ir nelaimingų... Apie save ir kitus, galbūt nesuradusių tikrųjų kelių – tik dulkėtas kryžkeles, išdavusius ir palikusius tai, kas brangiausia pasaulyje.

Etažerė

Aušra KAZILIŪNAITĖ

„Pačiam sau“ plius mistika

Eugenijus Ališanka „Jeigu“: eilėraščiai. – Lietuvos rašytojų sąjungos leidykla, Vilnius, 2011.

„Lygiadienis“, „Peleno miestas“, „Dievaukulis“, „Iš neparašytų istorijų“, „Exemplum“. Ir – „Jeigu“. Arba – „Lygiadienis iš neparašytų istorijų – peleno miestas, jeigu dievaukulis – exemplum“. Taip ir visaip kitaip. Arba kiek lėčiau, tyliau. Arba nesvarbu. Tokias ir kitokias rokiroutes galima daryti arba jų nedaryti su vieno iš originaliausių lietuvių poetų Eugenijaus Ališankos knygų pavadinimais. Savo minimalistine raiška, eilėraščių erdvėse brėžiamomis tokiomis tiksliomis linijomis, it būtų neapsieita be liniuotės, šis autorius jau seniai išsirėžė į kiekvieno pirmenybę „delikatesnei poezijai“ teikiančio skaitytojo atmintį. E. Ališankos brėžiniai veda mus iš taško į tašką, kablelį ar daugtaškį. Nors pastaruju skyrybos ženklu jo knygoje nėra. Nėra ir trajektorijų, nes pats autorius teigia: „Jei a, tai b.“ Ir prideda: „Kompiuterio smegenis nuo tokų loginių pasažų ištiktų trumpos sujungimas. Nebent jis bandytu rašyti eilėraštį. Taip veikia ir mano smegenų kompiuteris. Kad neperdegėt.“ Ir telieka pasidžiaugti, kad šis smegenų kompiuteris iki šiol neperdega. Tai liudija ir pastaroji autorius knyga „Jeigu“.

Dar neskaityti eilėraščiai puola rengtis vientisos koncepcijos marškinukais, vos akimis permetus pirmajį poezijos rinkinį eilėraštį „introdukcija“, kuriamo teigama: „kuo pradėti / ar ne sąlygos sakiniu / ar ne bobūnės jeigu / sakydavo pasiūsiu su savimi jeigu būsi geras / jeigu būsiu / pasiūmis“ („introdukcija“, p. 5). Štai tokio asmeninio imperatyvo, apsėto transcendentijos sėklemis, kurios ima dygti ir skleistis skaitytojo galvoje, neleisdamos į tekstu pažvelgti vien kaip į banalokus dienoraščio įrašus, apstu visoje knygoje.

Pirmasis „Jeigu“ skyrius. Tik pagalvokite! „Pirmasis „Jeigu“ skyrius?“ Ar ne velniškai gražiai skambėtai? Taigi pirmasis „Jeigu“ skyrius, pavadintas „Pačiam sau“, pažymėtas asmeniškumo ir eilėraščių savitiskumo ženklu, geba save aktualizuoti per besiskleidžiantį mistiškumo žiedą – „naktinis kankina miegas / nieko nesėjū o pjaunu juodą akiduobių žolę / galandu dalgą kol lieka vien ašmenys / kol nieko nelieka sapno ražiena“ („žolę žolę žolę“, p. 12). Būtent mistiškumu ši E. Ališankos knyga galėtų būti išskirta iš kitų poetų eilėraščių

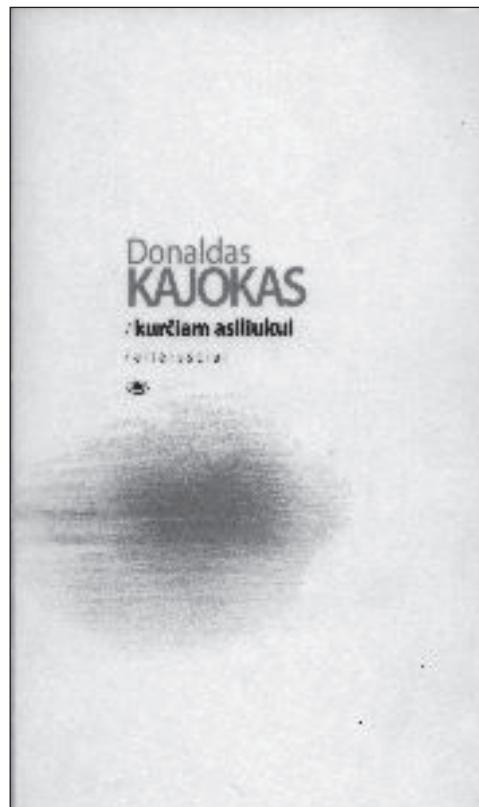
rinkinių, jei imtume juos lyginti.

Toks pat „Pačiam sau“ kalbėjimas ne nutyla ir kitose knygos dalyse. Tiki mistiškumo jose dar daugiau. Skyriuje „Lietaus pratybos“ poetas iš tiesų lietui užmaukšlia na šalmą, ir prasideda mūšis tarp šešelių, nuovargio, dvejonės, nusivylimo bei vilties, kurios plejadoje matyti besisukiojanti reinkarnacijos, metamorfozės, atgimimo galimybė. Pastovumas dėvi kaitos kamufiliažą: „uzstrigau šiose ilgumose mylėti sodinti namus / statyti sūnų auginti plaukus / gyvenimo moderatorius mato šiose ilgumose / žemė nėra derlinga greičiau sudygsta šešeliai / todėl ir sapnuos auga koraliniai rifai / stalagmitai ir stalaktitai / šaknimis į viršų mangroviniški miškas / kada nors atsibusiu kitoj platumoj ilgumoj dykumoj“ („home sweet home“, p. 47).

Romas imperatorius Marko Aurelijaus išdidi laikysena ir filosofinis paprastumas jo veikale „Sau pačiam“ iš tiesų gali būti gretintinas su E. Ališankos „Jeigu“ kalbėjimu ne vien dėl pavadinimų panašumo su pirmuoju skyriumi „Pačiam sau“. Mistiškos tos E. Ališankos rokiroutes bei generuojamos implikacijos. Gražios. Paveikios. Taurios ir melancholiškos, jeigu...

Pabaigų kekės

Donaldas Kajokas „Kurčiam asiliukui“: eilėraščiai. – Lietuvos rašytojų sąjungos leidykla, Vilnius, 2011.

Keturioliktoji Nacionalinės kultūros ir meno premijos laureato knyga. Šio pirmojo saknio bei poeto pavaidės veikiausiai visai pakaktų. Ką daugiau galima pasakyti apie keturioliką Nacionalinės kultūros ir meno premijos laureato D. Kajoko knygą ir ar tai apskritai turi kokią prasmę? Bandymas ką nors kalbėti šiuo atveju daug labiau atitinka Horacijaus sentenciją „kurčiam asiliukui pasakėlę sekti“ (tuščiai aušinti burną), negu laureato knygos tekstu egzistavimo faktas bei pobūdis, kuris ir apžaidžiamas tiek knygos pavadinime, tiek šméksteli pačiuose tekstuose it kates šešelis ant stogo vasaros naktį. Bet kokios spalvos kaicių šešeliai naktį juodi, asiliukų veikiausiai taip pat. Ką galima pasakyti apie D. Kajoką jų žinantiems „asiliukams“, kurie jau seniai apkurtę nuo šio „žinojimo“? Nieko, visiškai nieko.

Kas iš tiesų yra kalbėjimas „kurčiam asiliukui“? Ir kuo jis skiriasi nuo kalbėjimo „pačiam sau“? Veikiausiai tik raidžių skaičiumi, valandų, vienatvių („vienatvė graži / kol netampa / siek tiek / gilėlesnė / už

šiltą duobutę / pagalvėje“ („apie vienatvę“, p. 16) skaičiumi. Žodžiu – pabaiga vi suomet skaičius, o pradžia? Arba ne: „vienas yra skaičius du / yra skaičius trys yra skaičius / keturi ir visi kiti yra skaičiai // o tas kur po jų – jau ne skaičius“ („vienas yra skaičius du“, p. 7). Visos pradžios skirtigos, o pabaiga ta pati. Arba ne. Kalbėjimas „kurčiam asiliukui“ bei „pačiam sau“ skiriasi tik skaičiais, o vardiklis bendras – tas, kur už skaičių. Štai toks tad jausmas neapleidžia skaitant šią knygą.

Žvilgsnis anapus: „radau ją, avelę, tamsoj dar, anapus aušroto / vaikystės peizažo – nuklydusią, šimtąją, luošą / šypsojos pro miegą / laiminga / beveik susiglaudus į rožę“ („Rose, oh reiner Widerspruch, Lust...“, p. 149), per neišvengiamybės žiuroną. Vienas vienintelis žvilgsnis. Apdovanojantis ramybe bei tyla. Po šio vieno vienintelio žvilgsnio anapus, visi žvilgsniai šiapus noksta ant šermukšnio medžių, vis labiau dažosi neišvengiamybės spalva, bet neišvengiamybė buvotojo jau nebaugina. Jis kartais ja gérissi, kartais pavadina mažybiniais vardais ir pasijuokia, suprasdamas, kad dėl vieno vienintelio žvilgsnio jis yra labiau nei bet kada: „sieki tiek buvau / kur kas trumpiau dar būsiu / bet esu vis labiau“ („šimtas vėjuos raustančių šermukšnių. 3“, p. 94). O „šimtas vėjuos raustančių šermukšnių“ – tai tris sykius knygoje pakartotas eilėraščių ciklas, kiekvieną kartą atidengiant vis kitas jas. Nuostabiai lengva, beveik nematomai poetika pasižymintis ciklas labiausiai išryškina anapusybės dvelksmą: „gal kas ir gebėtu gyventi / šimto šermukšnių gyvenimą / tik šermukšniai, kur tuomet / dėtuši šermukšniai“ („šimtas vėjuos raustančių šermukšnių. 2“, p. 141). Pirmasis šio išstabus ciklo eilėraštis, atskleistas jau pirmojo atidengimo metu, byloja apie tryliką: „dyvilyka brolių, tų nusilaksčiusi / laukė sulaukė / sesės // ir nuklegėjo būriu, – liko vėjai / ir tu su lazda gyvate ant šakos, / tryliktais“ („šimtas vėjuos raustančių šermukšnių. 1“, p. 57).

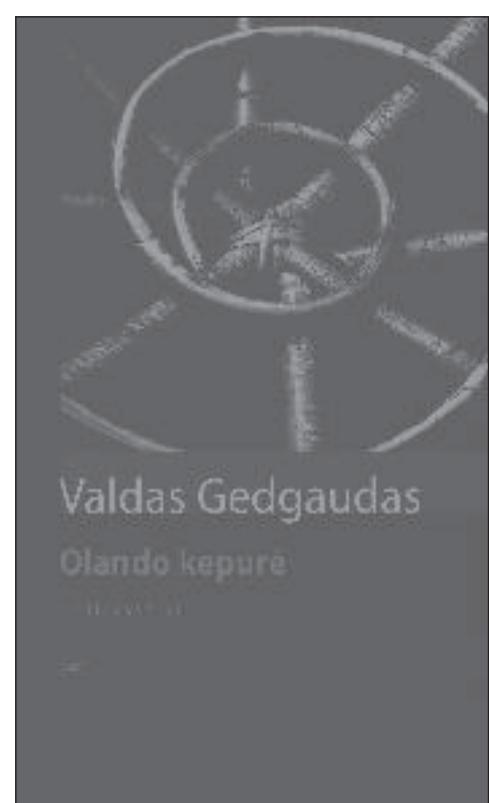
Šiame „ižanginiame“ eilėraštyje galime užčiuopti knygos pradžios ir pabaigos santaką, nes čia susitinka pirmojo knygos skyriaus „iš dyvilkos juodvarniu“ ir paskutiniojo, sudaryto iš vienintelio eilėraščio ir pavadinimo „iš trylikojo“, simboliai. Galime ir dar toliau žengti paskui šitos minties dangumi traukiama aitvarą – šiame interaktyvame eilėraštyje-ižangoje į paslaptingają ciklą telpa visa knyga „Kurčiam asiliukui“, netgi paskutiniojo knygos vienintelio eilėraščio „šimtoji avelė“ ima koreliuoti su „šimtu šermukšniu“.

Knyga „Kurčiam asiliukui“ apie pabaigas – vasaros, skaičių, dienos, gyvenimo. Tik tos pabaigos ne drastiškos, šiurpios ar netikėtai išliuoksincios iš už kampo. Jos ramios ir tylios, palengva sirpstančios, raustančios kaip šermukšnių kekės, kurias liežuviu godžiai grybšteli kurčias asiliukas ir praeina pro šalį, vangiai uodegėlės judejais vaikydamas muses.

Kalbos maita

Valdas Gedgaudas „Olando kepurė“: eilėraščiai. – Lietuvos rašytojų sąjungos leidykla, Vilnius, 2011.

Neseniai pasirodžiusioje ketvirtoje Valdo Gedgaudo knygoje „Olando kepurė“ taip pat galima rasti asiliuką, tačiau jis – ne adresatas autorui, o tik detalė. Be to, veikiausiai visai nekurčias: „Tamsių mėnulių šviesoje / sudievulėjės Niko / mergaičių su balionais / ir asiliuko tyko“ („autoportretas ant asilų tilto“, p. 84). Šis poetas labiau pasikliauja kalbinėmis jungtimis bei kryžkelėmis, nei tuo, kas prasideda joms pasibaigus. Tad laukia, kol iš pavadinimo nužengs materija arba kol veikiai tarp jų liausis egzistuočiai skirtingos ženklas. Štai tokia kalbine statybų medžiaga pasitikint galiausiai namai „vien iš to“ ima regėtis „ne apie tai“ ar „ne visai“ atitinkantys Kalėdų Senelio išvogus slėpinius, tad tenka

šią kalbą vandališkai palaužyti, padarkyti, prie jos prisėlini ir šiurkščiai „patvarkyti“, kol niekas nemato. Vargu ar apskaičiavus, greičiau jau instinktyviai tikintis, kad iš to rasis bent kiek daugiau gyvybės. Bet ši slinktis tėra regimybė. Mat gyvybės nedėrėtų painioti su gyvybe kalboje, o gyvybės kalboje nederėtų maišyti su žižekišku realumu (nepainioti su realybe). Iš kalbą teleportavusis gyvybė pati susipakuoja į karstą. Ar į karstuko formos batą. Tokios formos batai dažniausiai žavi įvairiausio plauko chuliganus, reketininkus ar šiaip klubų apsaugininkus. Visų šių džiaugsmų priežastimi veikiausiai galime laikyti interpasvymo bei interaktyvumo kaitą bei jų jungties atodangos metu kylančius intertektualinius virpesius.

Panašūs virpesiai atispindi ir knygoje „Olando kepurė“: „O jau po to turbūt furešetas / su juodu parabo džiazu / pramerkus akį triaiškanotą / mergaitė su triratuku // nugirgždanti stačiom pakriūtēm / kur upės tvarastinį ivyniotą / nukirkintų labanakčių meškučių / ant dugno pagalvėlių žiodo“ („kranto bėgiais“, p. 36). Kalbos tekėjimas šiuose nuotekų vamzdžiais virtusiuose virpesiuose toks laužytas, fragmentuotas, dirbtinis, manieringas ir bla bla bla, kad skaityti tikrai nėra malonu ar erdvu. „Olando kepurės“ kambariai užgriozdinti iškamšomis ir kitu šlamštu. Bandydamas sekti eilėraščių mintis per ši savartyną, turi ne tik gerokai pašliaužioti, tikėdamasis neprasikirsti galvos, kai užkliūsi už privirintą prie lubų kablelių, bet dargi rasti daugybę salsvai dvokiančių žodžių lavonų, bandžiusių autoriaus įgeidžiu savimi arti kambario sienas. Tačiau visgi skaityti norisi. Šioje V. Gedgaudo knygoje, atvirkščiai nei D. Kajoko „Kurčiam asiliukui“, skaitytojo mintims klatoti erdvės maža (be to, ir ji priplėkusi kalbine balastine lavonieną), tačiau vis tiek „Olando kepurė“ skaitai toliau... Net radęs tokį raziną: „Mažos bažnytėlės kantorius / suvarstęs pikardinę terciją / tyliai šnabžda ant višķu / „Alach Akbar“ („Naujoji ekumena“, p. 62).

Tad kodėl, nepaisant žodienos pertekliaus bei nuolatinio nusibostančio ir šiaip pretenzingai neva provokuojančio mergeilių ir pedofilų motyvo, šią knygą knieti skaityti? Gal dėl panašių dirbtinių kvėpavimų kalbai ir siužetams darančių nutikimų, gebančių atverti šiurpau grožio patirčių: „Namai tušti. Visi seniai išėjo. / Gal daugintis. Gal švesti. / Gesinki šviesą tad. Užsuk kranus. / Berniuk jau nebe šešiametis triaiškanotam sausiu / atsisegant iš lėto juodo diržo sagti“ („karatė do“, p. 55).

Poezija pro lietu (iš drėgnų rankraščių)

Atkelta iš 2 p.

Vidmantas Gudas patirties skaityti tokiose scenose turi dar visai nedaug. Kauno kultūros ir meno savaitraštis „Nemunas“ jį apdovanojo už išsimintiniausią debiutą almanache ir įteikė atminimui tradicinių nemurkiant, bet plačiai besižypsantį katiną.

Maironio literatūros muziejus turi tradiciją apdovanoti poetą, kurio eilėraščiuose randa bent krislą muziejinius tematikos. Šiai metais prizas atiteko Stanislavui Abromavičiui, kuris klausytojams perskaitytę visai nesenai parašytą eilėraštį. Tema galbūt taip pat siek tiek muziejinė – apgailestavimas dėl to, kad E. Drungytės sudarytame almanache, kuriame poetai sugrupuoti kartomis, jam teko nelaimė patekti į patį solidžiausią sąrašą.

Kauno rašytojų sajungos pirminkas Viktoras Rudžianskas džiaugėsi svarbiausiam Poezijos pavasario renginyje matydamas įvairaus amžiaus žiūrovus, daug jaunų veidų. O naujas Rašytojų sajungos

„Nemuno“ katinas almanacho debiutantui Vidmantui Gudui.

Poezija sujungė poetus ir jos klausytojus.

Apdairusis Jonas Liniauskas.

ditorijos lūkesčius. Akivaizdu, jog dabartinė šventės forma reikalauja šiokių tokų korekcijų, bet visa tai turi ateiti su laiku. Šiai metais Kauke buvo sekama tradicijomis, tačiau ieškoma naujų erdvii. Pries kulminacijos festivalio vakarą Maironio liečiuvėjų literatūros muziejaus sodelyje Lietuvos ir užsienio poetų eiles skaitė Vytauto Didžiojo universiteto Kauko botanikos sode. O pastaroji poetinė savaitė išsibarstė po visą Kauną: poetų susitikimas su akademine bendruomenė Kauno technologijos universitete, skaitymai Juozo Žikaro memorialiniame muziejuje, valanda su poete Daiva Čepauskaitė Kauno menininkų namuose, poezijos popietės gimnazijoje ir mokyklose, sakralinės poezijos skaitymai Vytauto Didžiojo bažnyčioje, „Pegasas 2010“ – Kauno rašytojų 2010 m. knygų apžvalga, Vieno lito premijos įteikimas, poezijos skaitymai J. Grušo memorialiniame muziejuje.

Liekame laukti kito pavasario – su poezija, jos tradicijomis ir naujovėmis.

Zenono BALTRUŠIO ir Gražinos Viktorijos PETROŠIENĖS nuotraukos

Baigiamasis, bet ne paskutinis

Atkelta iš 2 p.

Salomėjos Nėries premiją nuskyne Aldona Elena Puišytė už eilėraščių knygą „Begaliniam kely“ (Kaunas: „Nemunas“, 2010), o Zigmo Gėlės-Gaidamavičiaus – Mindaugas Nastaravičius už pirmą poezijos knygą „Déméty akių“ (Vilnius: Lietuvos rašytojų sajungos leidykla, 2010).

Prizininku už poeziją vaikams taip Jonas Liniauskas (eilėraščių knyga mažiesiems „Paukščių abécéle“, Vilnius: Lietuvos rašytojų sajungos leidykla, 2010), o prizą už pasaulio poezijos vertimus į lietuvių kalbą gavo Vytautas Deksnys.

Vertėjas Pietro U. Dini į Lietuvą neatėjo, todėl tradicinių galerijos „Arka“ prizą – autorinių dailininkės Dovilės Tomkutės grafičios darbą – už lietuvių poezių vertimus į italių kalbą (knyga: *In forma di parole: Mapa della poesia lituana del terzo Novocento: poetry (Bologna : Associazione culturale „In forma di parole“, 2010)*) organizatoriai pasižadėjo perduoti jam vėliau.

Visus ir viską šiame (o kituose renginiuose) fotografuojantis Regimantas Tamošaitis prizą už esė „Kas

Aktorui Liubomirui Laucevičiui – Laimono Noreikos premija.

suka kartu ratą“ „Poezijos pavasaris 2011“ almanache ir už 2010-ųjų metų eseistiką atsiėmė iš „Lietuvos rytų“ žurnalisto Ramūno Gerbutavičiaus rankų. Tuo metu didžiulis, gražus dailininko Arvydo Kašausko paveikslas padovanotas literatūros kritikei Janinai Riškutei – už profesionalumą palydint poezių knygą skaitytojams.

Geriausiu už idomų debiutą „Poezijos pavasaris 2011“ almanache įvardytas Vidmantas Gudas. Poezijos ir dainuojamosios poezių vaikai „Sueiliuotas pavasaris“ prizinkai – poetas Ernestas Noreika, po-

etas, dainų autorius ir atlikėjas Po- vilas Urbis visus pamalonino ir savo dainomis.

Moksleivių poezių skaitymų „Augame kartu su eilėraščiu“ nugalėtojas Tadas Zaronskis, Ukmergės J. Basanavičiaus gimnazijos IV klasės moksleivis, jau ne naujokas poezių lankose, regis, jis sparčiai vejasi sėkminges iš Ukmergės į Vilnių atžygiavusi Vainių Baką.

Po eilėraščių publikai padovanojo ir jau anksčiau prizus atsiėmusios damas: dienraščio „Kauno diena“ laureatė Ilzė Butkutė (už knygą „Kara vanų lopšinės“, Vilnius: leidykla

8

8

Pegasas ir 1 litas

Petras VENCLOVAS

Gegužės 25 d. Kauno menininkų namuose vyko tradicinis Lietuvos rašytoju sajungos Kauno skyriaus remigiamas „Pegasas“ ir 1 lito premijos įteikimas. Jau kelinti metai šis renginys patenka tarp Poezijos pavasario popiečių, nors jo metu poezija beveik neskaitoma, o iš esmės kalbama apie praėjusias metais išleistas kauniečių rašytojų knygas. Siemet atsisakyta aptarti vertimus, nes jie beveik nesišieja su Kauno autorių poezijos, prozos ir vaikų literatūros knygomis, ne bent tuo, kad jas vertė kauniečiai rašytojai.

Nelengva kalbėti, analizuoti, vertinti kolegų kūrybą, juolab kad tarp Kauno rašytojų neliko aktyviai beseireiškančių kritikų. Vis dėlto poetė, literatūros mokslo daktarė Erika Drungytė pasiryžo aptarti poezijos knygas, kurios iš tiesų atrodo solidžiai. Dvi iš jų jau apdovanotos: Algimanto Mikutos „Veranda“ – Vyriausybės premija, Roberto Keturakio „Nuprausti ménnesenos“ – Kauno meno kūrėjų asociacijos premija. Erikai ypač imponavo tarmiškų eilėraščių pluoštas iš „Verandos“: pranešėjos nuomone, tai – tarsi paukščių čiulbesys. R. Keturakij jis pavadino puikios poezijos kūrėjų, žodžio meistrų; Aldonos Elenos Puišytės knygoje „Begaliniam kely“ prele-

gentę sudomino religinės tematikos eilėraščiai, autorės susikaupimas, patinių vertibių adoravimas. E. Drungytė taip pat aptarė Daivos Čepauskaitės eilėraščių rinktinę, išleistą Poezijos pavasario laureatų bibliotekėlėje, ir Vytauto Petro Bložės „Metu laikus“. Nesiuimi atpasakoti viso Eriko pranešimo, nes manau, kad jam atsiras vietas „Nemuno“ puslapiuose. Tiesa, pranešėja rekomendavo – ypač studentams – Aldonos Ruoseckaitės parengtą knygą „Petras Babickas. Archyvai“.

Pernyktai kauniečių autorių prazai ir vaikų literatūrai aptarti vėl teko kviečti talkininkų iš VDU: ši kartą doktorantą Ramūną Čicelį ir magistrantes Eglę Astrauskaitę, Vitaliją Dolgovą ir Akselį Kaminskaitę. R. Čicelio nuomone, A. Ruseckaitės „Marios vandens“, Marijos Maciauskienės „Žingsnis po žingsnio“ ir Stanislovo Abromavičiaus „Partizanų motinos“ galėtų gulti į naujojo humanizmo lentynę; jos vaizdingos, jose dominuoja estetika, etika, kultūrinė atmintis, kiekvienoje knygoje galima ižvelgti tam tikrą archetipą: mokytojo, bendruomenės, motinos.

E. Astrauskaitė aptarė Edmundo Janušaičio romaną „Žaliakalnio brukas“. Tai poetiškas, kupinas sapnų, įdomios struktūros kūrīnys, sakė pranešėja, tačiau nelengvai skaitomas,

Vieno lito premiją Aldonai Puišytėi įteikia Viktoras Rudžianskas.

Poezijos

Arūnas SPRAUNIUS

Ar žinote, kad dviejuose trečdauguose Vilkaviškio savivaldybės plyti lygumas, užtat pietvakariuose esančioje likusioje dalyje pukuoja kairos, kurių didžiausia tik šeštis centimetrais žemesnė už aukščiausią šalies vietą Juozapinės kalvą (kalną?), iškilusią virš jūros lygio 396 metrus? Kai pagalvoji, kas trukdo kokiui nors būdu užboginti ant tos kalvos priekabą žvyro ar kitokios natūralios medžiagos, tuos šešis centimetrus „neutralizuoti“ ir Guinnesso rekordų siautėjimo laikais didžiuotis aukščiausia šalies vieta? Bet, panašu, suvalkiečiai tokiais niekais užsiimti nelinkę, jiems yra svarbesnių rūpesčių. Pavyzdžiu, teturėdamis aštuonis procentus miškingų vietus, kažkaip išsigudrina grybų neimportuoti. Bent taip tvirtino priėmimą surengęs Vilkaviškio savivaldybės vicemeras Algirdas Bagušinskas.

Štai Šakiai, kuriuose išskirę šeši tūkstančiai gyventojų, turi baseiną ir nuosavą cirką – jo mokyklą lanko net 80 vaikų. Miestelio meras Juozas Bertašius savivaldybę (neiskirdamas ir jos centro) vadina

Gražinos Viktorijos PETROŠIENĖS nuotrauka

nes esama painiaus tarp pagrindinių veikėjų.

V. Dolgova kalbėjo apie Stasio Babono audioknygą „Pakalnučių žydėjimas“, kurią sudaro aktoriaus iškaipti šio prozininko apsakymai. Pagrindiniai veikėjai – dažniausiai nelaimingi, klystantys, gyvenimo iškankinti, bei siekiantys laimės, konstatovalo magistrantė. Jos nuomone, jeigu knyga pasirodytų įprastu formatu, ją vertinti būtų gerokai lengviau.

A. Kaminskaite pamégino ivertinti gausią vaikų literatūrą. Zitos Gaižauskaitės „Iš vieno kamieno“, Petro Palilionio „...kaip Pešukas metė pūką“, S. Abromavičiaus „Baltosios varnelės pasaką“, A. E. Puišytės „Užburta raktą“, Laimono Inio „Mėnulio raičelę“ ir dar keliias. Prelegentė atkreipė dėmesį, kad ne visada iliustracijos atitinka knygės tekstą, pasitaiko ir eileraščiu be emocinės įtampos, pernelyg kasdieniškų. Tačiau kūrinių vertinimai iš esmės buvo pozityvūs: pranešėjai, regis, padarė išpūdį gamtos tematika, vaikiško pasaulio vizijos, idomūs įvaizdžiai, naujadarai, tautosakos motyvai, išradinė veiksmožodžiai.

Antrajā renginio dali pradėjo Dovilė Zelciutė ir Vidmantas Elmiskis. Pastarasis nutarė testi prieš porą metų mirusio dailininko ir fotografo Vytauto Tamoliūno pradėtą tradiciją – apdovanoti 1 euro premija kurį nors rašytoją. Siemet tai buvo 2 danisių kronų premija, ji atiteko E. Janušaičiui už „Žaliakalnio bruką“. D. Zelciutė, pati sudarinėjusi „Poezijos pavasario“ almanachą, „Laimės akmeniu“ pagerbė E. Drungytę, kuriai šiemet teko nelengva sudarinėtojos dalia.

Galiausiai popietės vedėjai Violeta Šoblianskaitė-Aleksa ir Viktoras Rudžianskas pasiūlė kitais metais „Pegasą“ ir 1 lito premijos įteikimo ceremoniją rengti vasario mėnesį, nes Poezijos pavasario laikotarpiu turėtų skambėti tik poezija, tik apie ją reikėtų kalbėti.

Alydo URBANO nuotrauka

Naisiuose įteikta 35-oji Zigmo Gélės premija

Tarpautinis festivalis Poezijos pavasaris vargu ar įsivaizduojamas be Zigmo Gélės-Gaidamavičiaus premijos, kuri tradiciškai teikiama poeto gimtinėje Naisiuose (Šiaulių r.) už geriausią metų poezijos debitu. Gegužės 25 d. Naisių literatūros muziejuje ji įteikta Vilniuje gyvenančiam poetui, žurnalistui Mindaugui Nastaravičiui (g. 1984) už knygą „Démétų akių“, kurią išleido Lietuvos rašytojų sąjungos leidykla. Be įvertintosios, premijai nominuotos dar trys knygos: Alfredo Guščiaus „Plastek, širdie“, Bronislovo Klimausko „Toks gaivus vieversėlių lietus“, Vidmantės Černiauskaitės „Išvykimo laikas“. Šventėje dalyvavusi viena iš komisijos narių, Šiaulių universitetu docentė Džuljeta Maskuliūnienė prisipažino, jog ilgū svarstyti neprireikė. „Paskaičius Mindaugo knygą, viskas tapo aišku, – kalbėjo ji, – galu drąsiai pasakyti, kad iš lietuvių poezių įsiliejo dar vienas unikalus balsas, žavintis ne tik mąstymo gilumu, bet ir mokėjimu žaisti panašių žodžių sąskambiais, sukuriantais naujų, dažnai netikėtų prasmų.“ „Žinoma, malonu būti įvertintam, tačiau manau, kad premijos yra antraeilis dalykas, apie jas rašydamas niekada negalvoju. Aš tiesiog bandau per teikti savo mintis, o ar man pavyksta, tegu sprendžia kiti“, – gausiai susirinkusiai publikai prisipažino šiųmetis laureatas. M. Nastaravičius taip pat pasidžiaugė gana produktyviais metais ir paskaitė ne tik eileraščiu iš knygos, bet ir naujų kūrinių. Tiesa, žadėjo paskaityt ir bene vienintelį savo sonetą pavadinimui „Vykdant pažadą“, tačiau pamiršo...

Visgi geros poezijos buvo apstu. Po kritikės Janinos Riškutės pasisakymo žodži tarė pirmojo Z. Gélės premijos laureatė Vidmantė Jasukaitė, praeitų metų laureatas Vytautas Stankus, poetai Eglė Juodvalkė, Vytautas Stulpinas, Aivaras Veiknys ir kiti. Beje, pastarasis, sveikindamas savo bičiulį ir bendražygį, nepasikuklino viešai oponuoti J. Riškutės žodžiams apie tarpusavio konkurenciją. „Vienintelė galima ir garbinga konkurencija yra tuomet, kai konkuruoja su pačiu savimi, su būtiniu iš laiku, kuris daugiau ar mažiau, bet visiems negailestingas“, – sakė jis.

O laikas tikrai buvo negailestingas. Net apgaullingas. Nors atrodė, kad šventė Naisių literatūrių muziejuje truko tik akimirka, išties ji išsiėsė iki trijų valandų. Kadangi naujojo laureato su nekantrumu laukė ir Šiauliuose, teko veik neįmanomu greičiu sodinti ažuoliuką netoli Z. Gélės kapo, gurkšteliči bemaž verdančios kavos ar arbatos ir kaip akis išdegus dumti į Frenkelio vilą. Na, o ten – vėl poezija, plojimai, pavasariu kvepianties gélės. Beje, slapti šaltiniai kužda, jog už 1500 Lt premija, kurią jaunjam poetui įteikė Šiaulių rajono vicemeras Antanas Bezaras, M. Nastaravičius planuoja pirkti naujus amortizatorius automobiliui. Juk kelionė dar tik prasidėjo...

„Nemuno“ fotoinformacija

Kartos ir ufonautai

Ramutė DRAGENYTĖ

Gegužės 26 d. Vilniuje į Rašytojų sąjungos Baltąją salę sugužėjo keletas poetų, kritikų, filosofų, literatūrologų, rintai pasiruošusiu diskuoti tema „Kartos atpažinimo ženklai poezijoje“ – taip vadinosi tarptautinė konferencija. Tema, matyt, pasirinkta dėl to, kad „Poezijos pavasario“ almanachą sudarytoja Erika Drungytė kareiviškai surikiavo pagal skaičiukus, turinčius liudyti poetų kartas. Donatas Petrošius pasiskundė, jog jis tarsi iškrita iš kartos, kurių yra formaliai priskirtas, netgi nelaibai žino „savo kartos“ poetų. Taigi konferencijai vadovavę D. Petrošius ir Rimantas Kmita iškart atskleidė lietuvišką skepsį kartų atžvilgiu ir leido situaciją reabilituoti užsieniečiams. Anot ukrainietė Marijanos Kijanovskos, kartote užkoduoti faktą ir mito elementai, kartos yra tokie „žvėry“, apie kurių egzistavimą numanome tik iš jų pėdsakų. Poetė dalijosi Ukrainos literatūrinio pasaulio skauduliais, pasaikojo, kaip moraliai žlugdoma vyresnijoji, sovietų valdžios laikotarpiu debiutavusi karta, o jaunieji, kurių poezija auga jau ne ant popieriaus, bet tinklarasičiuose, yra visiškai kitokia.

Pasak lenko Romano Honeto, kartas formuoja stipriai išgyvenami kolektiviniai įvykiai (pvz., Antrasis pasaulinis karas, inspiravęs kolumbų kartą) arba tam tikra autorių grupė tiesiog trokšta būti suvokiamą kaip karta. R. Honetas kalbėjo ne tiek apie lenkų, kiek apskritai apie kartos reiškinį, teigė, kad teisė braižyti jų skirtis pirmiausia priklauso literatūros tyrinėtojams, o lenkų literatūros istorijoje karta atrodo labai rimta savoka. Tačiau, anot R. Honeto, kritikų sukuriamos kartos yra be tvirtų pamatumų, popierinės. Žymiausiai lenkų kalba raše poetai nesutelpa į jokias kartų kategorijas.

Latvė Rūta Mežavilka, dirbanti „kulinariame žurnale“, kurio bendradarbiai veikiausiai net neįtaria, kad ji „užsiima poezija“, dali-josi fragmentuoto pasailio ir savo kartos patirtimi bei pastangomis įvardyti jas ir „iškriti-siuosius“. Jai karta – nostalgijos formuojama pasaulyvoka. Eugenijus Ališanka neigė kartų egzistavimą ir atskleidė pikantišką paslapči – kaip prieš keliolika metų almanachui „paraše“ eileraščių ciklą, sudarytą iš atsitiktinių skirtingo amžiaus autorų citatų, ir kaip jis recenzentų buvęs palankiai įvertintas. E. Ališankai antrino filosofinę esė paskaitę Vytautas Rubavičius: didieji yra vienatiniai, nei laikui, nei lemčiai nepavaldžios figūros, kurias įmanu apibūdinti nebent „amžinybės vienatinė karta“. Profesorius Vitas Areška, priešingai, pasitelkės po pavyzdžių bandė įrodyti vyresnės ir jaunesnės kartos poetų skirtumus. Regimantas Tamaišaitis kalbėjo apie vieną šiandieninės kartos poezijos bruozą – proziškėjimą. Ši reiškinį jis padavino poezijos pseudomorfoze: poezija darosi vis labiau politiškai korektiška, iš jos vis labiau traukiasi erotika, įniršis, melancholija, liūdesys ir kitos negatyvios emocijos, šiuolaikinis eileraščis negadina nuotaikos, yra lyg amerikietiška šypsena. Idėmai visų klausiusi Eglė Juodvalkė pasidalijo skaitymų patirtimi – kaip trys skirtingo amžiaus vyrukai, įvardyti konkurentais, ēmę prieštarauti, jog konkurencijos nejauciantys, nes esą geri bičiuliai. Konferencijoje dalyvavo įvairių kartų pranešėjai, savo trigrąsi vis ikišdavo Aidas Marcénas, bet vis tiek viskas baigėsi bičiuliškai, be jokių konfliktų. Net Giedrė Kazlauskaitė, reziumuodama pasisakymus, slopino lietuvišką skepsį ir oponavo Donatai Mitaitei sakydama, kad jaunieji taip pat ryškiai jaučia savo kartą, nors ir pasitaiko iš konteksto išskrintančių ufonautų.

skaitymai Suvalkijoje

kaimiška, kaimiškumo né kiek nesigėdi ir paprastai primena, kad didžiausiose gyvenvietėse šakiškai mirk gyvenk pasiryžę išsaugoti gimnazijas, tiesą sa-kant, tai beveik jau ir padaré. O

kapelų gausa ir įvairove šakiškiams Lietuvoje apskritai vargu ar kas gali prilygti, jas turi visos seniūnijos. Kai vietas muzikantai susirenka į varžytuvės, tele-vizinės „Duokim garo“ atrodo

kaip blyškus Šakių atspindys.

Tad iš šias nepaprastas vietas gegužės 26–27 d. išsiruošė poetai Paulina Žemgulytė, Arvydas Vai-lionis, Jonas Kantautas, Arūnas Spraunius, Julius Žekas ir aktorė,

skaitovė Violeta Mickevičiūtė. Gegužės 26-osios vakarą Vilkaviškio kultūros centre prie jų prisiėdo poetė Aldona Elena Puišytė, siemet tapusi 39-aja Salomėjos Nėries premijos laureate. Beje, laureatas rinktas ir virtualiojoje erdvėje, buvo galima balsouti Vilkaviškio bibliotekos interneto puslapyje. Premiją poetei įteikė Vilkaviškio meras Algis Antanas Greimas.

Kaip tokiai atvejais iprasta sakyti, „vojažo“ dienotvarkės būta intensyvios, iš šių vietų kiliusios V. Mickevičiūtės dėka dar „ne pagal protokolą“ užsuktą į Kudirkos Naumiestį, čia greta tautos žadintojo paminklo poetai išklauso V. Kudirkos muziejaus vedėjos Irenos Zinkevičienės pasakojimą apie „Tautiškos giesmės“ autorį. Beje, Kudirkos Naumiestyje lankesi visi Lietuvos preidentai, išskyrus Jos Ekselenciją Dalią Grybauskaitę. Kazys Girnius šiame miestelyje net porą metų gydytojavo.

Kas dar? Be abejo, poezijos skaitymai S. Nėries gimtinėje Kiršuose, Vilkaviškio kultūros centre, gimtuosiuose Prano Vaičaičio Sintautuose ir kaimo turizmo sodyboje „Bičnamis“ Šakių savivaldybėje. Na, įvairovė veikiausiai reiškia stiprybę.

Vilkaviškio bibliotekos archyvo nuotrauka

XVI Pažaislio muzikos festivalis

drius Dirmauskas (valtorna), Povilas Bingelis (fagotas). Samuel Barber, Jean Fran?aix, Gyorgy Ligeti, Paquito D'Rivera. Bilieta kaina - 10 Lt.

3 d., sekmadienį, 21.30 val. Kauko pilyje - bendradarbiaujant su Lietuvos nacionaliniu dramos teatru: Justino Marcinkevičiaus „Mažvydas“. Režisierius Vytautas Rumšas, scenografė Virginija Idzelytė-Dautartienė, muziką pritaikė Antanas Kučinskas, šviesų dailininkas - Gintautas Urba, režisierius asistentė Regina Garuolytė, garsas režisierius - Rimvydas Gaigalas. Vaidmenis atlieka aktoriai: Mažvydas - Saulius Balandis, Benigna - Adrija Čepaitė, Kristupas - Mantas Vaitiekūnas, Kasparas - Vytautas Rumšas (jaun.), Marija - Toma Vaškevičiūtė, Milkus - Ramutis Rimeikis, Nikodemas - Šarūnas Puidokas, Mačys - Evaldas Jaras, Žioba - Jonas Braškys, Tirva - Remigijus Bučius, Berankis - Džiugas Siaurusaitis, Vilentas - Alvydas Šlepikas, Burgrovas - Albinas Arkauskas, 1 miestietis / kareivis - Irmantas Janaitis, 2 miestietis / Gelčys - Mindaugas Jusčius, Katrikė - Jurga Kalvaitytė, Gendrė - Regina Garuolytė, Vienulolis - Arūnas Vozbutas. Dalyvauja piroteknikos firma „Blikas“. Bilieta kaina - 15 Lt.

7 d., ketvirtadienį, 19 val. Žeimių Šv. Onos bažnyčioje - „Geroji naujiena“. Lietuvos oboju kvintetas (meno vadovas Robertas Beinaris). Robertas Beinaris (obojus), Tomas Bieleiukas (obojus), Eugenijus Paškevičius (meilės obojus), Petras Kuraitis (anglų ragas), Arūnas Zujus (fagotas). Solistė Judita Leitaitė (mecosopranas). Jean-Baptiste Lully, Wolfgang Amadeus Mozart, Franz Schubert, Cezar Franck, Franz Xaver Brixi, Mikalojus Konstantinas Čiurlionis, Georg Friedrich Haendel, Francesco Durante, Johann Sebastian Bach, Antonio Vivaldi, Algirdas Martinaitis, Kristina Vasiliauskaitė, Vaida Striaupaitė-Beinarienė. Jėjimas nemokamas.

9 d., sekmadienį, 18 val. Kauno valstybinėje filharmonijoje - Taipėjaus filharmonijos orkestras (Taivanas). Solistai: Västard Šimkus (fortepijonas, Latvija), Igor Kramarev (trimitas). Dirigentas Paul Tien-Chi Lin (Taivanas). Bela Bartok, Piotr Čaikovskis, Dmitrij Šostakovič, taivaniečių liaudies muzika. Bilieta kainos - 10, 15, 20 Lt.

10 d., sekmadienį, 18 val. Taujėnų dvare - kamerinis ansamblis „Vilniaus arseenalas“. Laima Šulskutė (fleita), Rolandas Romoslauskas (altas), Sergejus Okruško (fortepijonas). Solistė Joana Gedmintaitė (sopranas). Johann Sebastian Bach, Zita Bruzaitė, Vidmantas Bartulis, Domenico Cimarosa, Wolfgang Amadeus Mozart, Gioachino Rossini. Bilieta kaina - 10 Lt.

11 d., šeštadienį, 18 val. Kauno valstybinėje filharmonijoje - Klai-pėdos kamerinis orkestras (meno vadovas Mindaugas Bačkus), solistas ir dirigentas Alexander Paley (fortepijonas, JAV). Wolfgang Amadeus Mozart Koncertai fortепijonui ir orkestrui Nr. 15, 17, 18, 19. Bilieta kainos - 10, 15, 20 Lt.

12 d., sekmadienį, 17 val. Zapyškio Šv. Jono Krikštytojo bažnyčioje - „Iš ilgesio ir meiles...“ Lilija Gubaidulina (sopranas), Jevgenij Chrebetov (bosas-baritonas), Rūta Mikelaitytė-Kašubienė (fortepijonas), Birutė Marcinkevičiūtė-Mar (aktorė). Programoje - Michailo Glinkos, Piotro Caikovskio, Sergejaus Rachmaninovo, Cezario Kiuji, Vladimiro Vlasovo, Aleksandro Živcovu romansas ir Annos Achmatovos, Boriso Pasternako, Marinos Cvetajevos, Vladislavo Chodasevičiaus, Jurgio Baltrušaičio eilės. Bilieta kaina - 20 Lt.

13 d., ketvirtadienį, 18 val. Kauno valstybinėje filharmonijoje - koncertas kompozitoriaus Ferenco Liszto 200-osioms gimimo metinėms. Lukas Geniušas (fortepijonas). Frederico Chopino 24 etudai, Franzo Liszto Sonata h-moll. Bilieta kainos - 15, 20 Lt.

Liepos 1 d., penktadienį, 19 val. Maironio lietuvių literatūros muziejaus kiemelyje - Aušra Lukoševičiutė (fleita), Lukas Sarpalius (obojus), Andrius Bernotaitis (klarnetas), An-

noras), Žygimantas Galinis (bosas). Giuseppe Verdi, Anton Rubinstein, Giacomo Puccini, Wolfgang Amadeus Mozart, Georges Bizet, Antonin Dvorak, Amilcare Ponchielli, Charles Gounod, Richard Wagner, Gioachino Rossini, Piotr Čaikovskij, Jacques Offenbach, Ruggero Leoncavallo. Bilieta kaina - 15 Lt.

14 d., sekmadienį, 18 val. Taujėnų dvare - „Per epochas a cappella žingsniu“. Vyrų vokalinis a cappella ansamblis „Quorum“. Vitalij Neugassimov (kontratenoras, ansamblis meno vadovas), Andrius Jautakis (tenoras), Artur Šulc (tenoras), Žilvinas Čaplikas (baritonas), Vytautas Gailevičius (baritonas), Romanas Savickas (bosas), Romuald Olechnovič (vokalinė perkusija). Bilieta kaina - 10 Lt.

15 d., pirmadienį, 15 val. Pažaislio vienuolyne - Žolninių atlaidai, minint Lietuvos šv. Kazimiero seserų kongregacijos 90-ies metų jubiliejų. Mišias aukoja arkivyskupas Sigitas Tamkevičius SJ. Dalyvauja: Kauno valstybinis choras (meno vadovas ir vyr. dirigentas Petras Bingelis). Solistai: Elena Kalvaitė-Vitkauskienė (sopranas), Inga Gudavičienė (sopranas), Žermena Buliauskaitė-Luskiene (mecosopranas), Neringa Navikauskaitė (mecosopranas), Augustinas Kantas (tenoras), Antanas Kulakauskas (bosas). Dirigentas P. Bingelis.

20 d., šeštadienį, 17 val. Zapyškio Šv. Jono Krikštytojo bažnyčioje - koncertas kompozitoriaus Mikalojaus Konstantino Čiurlionio 100-osioms mirties metinėms. Rūta ir Zbignevas Ibelhauptai (fortepijoninės duetas). Mikalojus Konstantinas Čiurlionis, Wolfgang Amadeus Mozart, Maurice Ravel, Camille Saint-Saens. Bilieta kaina - 15 Lt.

21 d., sekmadienį, 19 val. Babtyno-Žemaitkiemio dvare - variacijos kabareto tema. „Music for a while“ (Norvegija), Tora Augestad (vokalas), Stian Carstensen (akordeonas, steel guitar), Martin Taxt (tuba), Pal Haussken (mušamieji). Kurto Weillio balašės, dainos, instrumentinė muzika. Bilieta kaina - 15 Lt.

Rugpjūčio 6 d., šeštadienį, 20 val. Birštono Šv. Antano Paduviečio bažnyčioje - kompozitoriaus Mikalojaus Konstantino Čiurlionio 100-osioms mirties metinėms. Rūta ir Zbignevas Ibelhauptai (fortepijoninės duetas). Mikalojus Konstantinas Čiurlionis, Wolfgang Amadeus Mozart, Maurice Ravel, Camille Saint-Saens. Bilieta kaina - 20 Lt.

26 d., penktadienį, 18 val. Žiežmariai kultūros centre, **28 d., sekmadienį, 17 val.** Birštono Šv. Antano Paduviečio bažnyčioje - romantinės novelės. Styginių kvartetas „Chordos“. Dainius Puodžiukas (I smuikas), Ieva Sipaitė (II smuikas), Robertas Bliškevičius (altas), Rūta Tamutytė (violončelė). Solistė Rita Novikaitė (mecosopranas). Franz Schubert, Gabriel Faure, Erwin Schulhoff, Ottorino Respighi, Zhou Long, Francisco Asenso Barbieri, Ruperto Chapi, Ernesto Leccona. Jėjimas nemokamas.

27 d., šeštadienį, 16 val. M. K. Čiurlionio dailės muziejuje - „Iš mano svajonių...“ Aistė Širvinskaitė (sopranas), Miglė Dikšaitienė (smuikas), Rūta Blaškytė (fortepijonas). Wolfgang Amadeus Mozart, Franz Schubert, Richard Strauss, Eugene Ysaye, Sergej Rachmaninov, Manuel Enriquez, Pietro Mascagni, Alfredo Catalani, Johannes Brahms, Richard Rodgers, Meredith Willson, Franz Kreisler, Franz Lehár. Bilieta kaina - 10 Lt.

28 d., sekmadienį, 18 val. Pažaislio vienuolyne - baigiamasis koncertas. Premjera Lietuvoje! Giacomo Puccini opera „Kregždutė“ (koncertinis atlikimas). Atlikėjai: Magda - Elaine Alvarez (sopranas, JAV), Ruggero - Edgaras Montvidas (tenoras). Kauno miesto simfoninis orkestras (vyr. dirigentas Modestas Pitrenas), Kauno valstybinis choras (meno vadovas ir vyr. dirigentas Petras Bingelis). Dirigentas Modestas Pitrenas. Bilieta kainos - 20, 30 Lt.

Bilieta galima išsigyti Kauno filharmonijos kasoje antradieniais-sekmadieniais 14–18 val. Perkant bilietus į 5 festivalio koncertus, suteikiamas 20 proc. nuolaida. Kauno filharmonijos kasoje galima išsigyti dovanų kuponą į Pažaislio muzikos festivalio organizuojamus renginius. Bilietus taip pat platina *Tiketa*.

90-ojo kūrybinio
sezono birželio
mėnesio repertuaras

2 d., ketvirtadienį, 18 val. Penktojoje salėje (Laisvės al. 71) – „Moderatoriai“. Dviejų dalių forumas. Režisierius Andrius Kurienius. Spektaklio trukmė – 1.40 val. Bilietai kainos – 15, 30 Lt.

3 d., penktadienį, 18 val. Tavernos salėje (Kęstučio g. 62) – Inos Pukelytės „Meilė Paryžiuje“. Vienos dalies kabaretinė komedija. Režisierė I. Pukelytė. Spektaklio trukmė – 1 val. Bilietai kaina – 25 Lt.

4 d., šeštadienį, 18 val. Penktojoje salėje (Laisvės al. 71) – Jeano Dello ir Geraldo Sibleyraso „Tegyvuoja Bušonas“. Vienos dalies komedija. Režisierius Artūras Žukauskas. Spektaklio trukmė – 1.40 val. Bilietai kaina – 30 Lt.

7 d., antradienį, 18 val. Penktojoje salėje (Laisvės al. 71) – „Laimingi“. Dviejų dalių spektaklis pagal Friedricho von Schillerio „Klastą ir meilę“. Režisierius Artūras Areima. Spektaklio trukmė – 2.40 val. Bilietai kaina – 30 Lt.

8 d., trečiadienį, 18 val. Ilgojoje salėje (Kęstučio g. 62) – Antono Čechovo „Palata“. Vienos dalies spektaklis. Inscenacijos autorius ir režisierius Rolandas Kazlas. Spektaklio trukmė – 1.50 val. Bilietai kaina – 60 Lt.

Teatro kasa (Laisvės al. 91) dirba kasdien 10.30–19 val., tel. 22 40 64. Bilietus taip pat platina Tiketa.

Kauno kamerininis teatras

2 d., ketvirtadienį, 18 val. Michalo Walczako „Pirmasis kartas“. Dviejų dalių spektaklis. Režisierius Stanislovas Rubinovas. Spektaklio trukmė – 2.15 val. Bilietai kainos – 24, 30 Lt.

Teatro kasa (Kęstučio g. 74A) dirba I–V 14–18 val., VI–VII 11–18 val., tel. 22 82 26. Bilietus taip pat platina Bilietai.lt ir Bilietai pasaulis.

2 d., ketvirtadienį, 19 val. „Katyčė „P“. Spektaklis tik suaugusiesiems pagal Eve Ensler pjesę „Vaginos monologai“. Režisierius Vytautas Balsys. Spektaklio trukmė – 1.50 val. Bilietai kaina – 40 Lt.

8 d., trečiadienį, 19 val. Lauros de Weck „Mylimiaus“. Vienos dalies spektaklis. Režisierius Vytautas Balsys. Spektaklio trukmė – 1.10 val. Bilietai kaina – 30, 35 Lt.

Teatro kasa (M. Daukšos g. 34) dirba III–V 15–19 val., VI 15–18 val., VII – valandą prieš spektaklį, tel.: 40 84 70, 22 60 90. Bilietus taip pat platina Bilietai.lt.

Kauno valstybinis lėlių teatras

4 d., šeštadienį, 12 val. Valerijos ir Stasio Ratkevičių lėlių muziejuje – „Kiškis drąsuolis“. Spektaklis-žaidimas, kurį padeda kurti vaikai. Nuo 3 m. Režisierius A. Žiurauskas. Bilietai kaina – 7 Lt.

5 d., sekmadienį, 12 val. Mažojoje scenoje – „Meškiuko gimtadienis“. Muzikinė fėjų pasaka. Nuo 3 m. Režisierė R. Barinskaitė. Bilietai kainos – 8, 10 Lt.

Teatro kasa (Laisvės al. 87A) dirba IV–V 11–17 val., VI–VII 10–14 val., tel. 22 16 91. Bilietus taip pat platina Bilietai pasaulis.

2 d., ketvirtadienį, 16 val. Juozo Tumo-Vaižganto muziejus (Aleksoto g. 10–4) kviečia į poezijos popietę, kurioje Paulius Širvio eilėraščius skaitys Alytaus Šv. Benedikto gimnazijos sambūrio „Spindulys“ gimnazistai. Dalyvauja poeto žmona Birutė Širvienė, poetės Vladas Vaitkevičius.

3 d., penktadienį, 17 val. Lietuvai pagražinti draugija ir Juozo Tumo-Vaižganto muziejus kviečia į Sajūdžio dienos minėjimą ir Nepriklausomybės akto signataro, aktyvaus sajūdiečio Algirdo Patacko knygos „Pastogės Lietuva“ pristatymą. Dalyvauja knygos autorius Algirdas Patackas, lituanistė Rasa Ambražienė, Kauno vicemeras Povilas Mačiulis, sajūdžietis Valerijonas Senvaitis, aktorė Laima Rupšytė, „Naujojo Židinio“ aplinkos žmonės, dainų autorius ir atlikėjas Algiris Lipskas.

Nemunas

ISSN 0134-3149

Leidžiamas nuo 1967 m. balandžio mėn.
Išeina ketvirtadieniais

Gedimino g. 45, 44239 Kaunas
Telefonas ir faksas – (8-37) 322244
El. paštas: nemunasredakcija@gmail.com
Internetinis adresas: <http://www.nemunas.net>

Indeksas 0079
Steigėjas ir leidėjas — Lietuvos rašytojų sąjunga
Steigimo liudijimas Nr. 405
Spausdino UAB „ArxBaltica“
Tiražas 1500
Rankraščių nerecenzuojame ir negrąžiname.

Kauno valstybinis muzikinis teatras

3 d., penktadienį, 11, 13, 18 val. Klaipėdos muzikinio teatro spektaklis – Fransio Pulenkė „Drambliuko Babaro istorija“. Vienos dalies muzikinė pasaka vaikams. Bilietai kainos – 15, 30 Lt.

3 d., penktadienį, 18 val. Giedrius Kuprevičius miuziklas „Veronika“. Režisierius Jonas Vaitkus, dirigentas Dainius Pavilionis, scenografas Artūras Šimonis, kostiumų dailininkė Jolanta Rimkutė, choreografe Agnija Šeiko, vyr. chormeisteris Vladimiras Konstantinovas. Pagrindinių Veronikos vaidmenių atliks perspektyvi, kylanči teatro solistė Judita Butkytė. Spektaklio trukmė – 1.50 val. Bilietai kainos – 15, 25, 30, 40, 45, 50, 100 Lt.

Teatro kasa (Laisvės al. 91) dirba II–VII 11–14, 14.45–18 val., tel. 20 09 33. Bilietus taip pat galima išsigyti internetu www.muzikinisteatras.lt.

Einam Kaunas 2011

2 d., ketvirtadienį, 18–19 val. Klasika Miesto sode (Laisvės al. 93). Dalyvaus solistė Inga Ulevičiūtė (mecosopranas), aktorė ir skaitovė Gražina Urbonaitė, pianistė Gražina Zalatorienė.

19.30–20.30 val. Vakarai prie Galerijos (Neprisklausomybės a. 12). Gopido (kūno pažymėmenas), joga (kūno valdymo meno technika), šaškių žaidimai, dainuojamoji poezija, arbata.

21–22 val. „Romuvos pasažas“ (Laisvės al. 54). Audiovizualinės poezijos grupė AVASPO.

4 d., šeštadienį, 18 val. Rysių istorijos muziejaus (Rotušės a. 19) kiemelyje – dainuojamosios poezijos festivalio „Sena-miesčio žygias“ atidarymo koncertas. Dalyvaus Kostas Smoriginas, Andrius Kulkauskas, grupė „Saulės broliai“, Jonas Baltokas ir Rokas DP grupė. Bilietai kainos – 20, 25, 30 Lt. Bilietai platina Bilietai.lt.

9 d., ketvirtadienį, 19 d. Evelinos Sašenko ir grupės „Rendez-vous“ koncertas „Meilės istorija pagal Edith Piaf“. Bilietai platina Tiketa ir Bilietai pasaulis.

2 d., ketvirtadienį, 15 val. A. ir P. Galaunių namuose (Vyduno al. 2) – Kauno J. Gruodžio konservatorijos dainavimo skyriaus mokytojo G. Prunskaus mokinijų koncertas.

2 d., ketvirtadienį, 19 val. P. Stulgos lietuviškų tautinių instrumentų muziejaus kiemelyje (Zamenhofo g. 12) – „Palėpės muzika“: dešimties metų gimtadienį švenčianti grupė „Arbata“ su draugais. Koncerto trukmė – 3 val. Bilietai kaina – nuo 25 Lt. Bilietai platina Tiketa.

20 d., penktadienį, 17 val. Maironio lietuvių literatūros muziejuje (Rotušės a. 13) – Vytauto P. Bložės knygos „Metų laikai“ sutiktuvės. Kartu su poetu dalyvaus aktorė Birutė Mar, vakarą ves rašytoja Aliona Ruseckaitė. Informacija tel. 20 68 42.

3 d., penktadienį, 17 val. koncertas iš ciklo „Tūks-tantmečio aidai muzikoje“ – kamerinis ansamblis „Vilniaus arsenalas“ atliks Lietuvos kompozitorų sąjungos Kauno skyriaus narių – Z. Bružaitės, A. Briliaus, G. Kuprevičiaus, V. Bartulio, D. Kairaitės, A. Kubiliūno ir V. Švedo – kūrinius. Vakarą ves muzikologas Julius Kuzinas. Koncertas nemokamas.

4 d., penktadienį, 5 d., sekmadienį, 16 val. Vytauto Didžiojo karo muziejaus sodelyje – varpu muzikos koncertai „Lenkų ir čekų kompozitorų muzika“. Karilionu skambins Giedrius Kuprevičius.

7 d., antradienį, 17 val. poeto Petro Palilionio fotografijos darbų parodos „Vardai ir veidai“ atidarymas.

3 d., penktadienį, 17 val. Maironio lietuvių literatūros muziejuje (Rotušės a. 13) – Vytauto P. Bložės knygos „Metų laikai“ sutiktuvės. Kartu su poetu dalyvaus aktorė Birutė Mar, vakarą ves rašytoja Aliona Ruseckaitė. Informacija tel. 20 68 42.

Birželio 3 d. – penktadienių koncertų ciklas „Dūdos Laisvės alejoje“. Dalyvauja: Kauno Juozo Grudžio konservatorijos pučiamųjų instrumentų orkestras. Vadovas ir dirigentas Raimundas Simanavičius. 16.30 val. orkestro koncertas Miesto sode. 17 val. orkestro eisenai nuo Miesto sodo iki Rotušės aikštės.

3 d., penktadienį, 17 val. M. Žilinsko dailės galerijoje (Neprisklausomybės a. 12) vyks italių menininko Eugenio Molinari fotografijų parodos „Keliai į Itakę“ atidarymas. Paroda veiks iki liepos 3 d.

2 d., ketvirtadienį, 18 val. Kauno tautinės kultūros centre (A. Jakšto g. 18) – vakaras „Dainuokim!“: kupolinės dainos. Veda Vita Braziūlienė. Iėjimas nemokamas. 18 val. tapybos mokymai suaugusiesiems „Prie molberto“: portretas. Veda dailininkas Gvidas Latakas.

4 d., šeštadienį, 16 val. paskaita „Dangaus karalystė ir pasiklydusi avis“. Lektorius Aleksandras Žarskus. 18 val. susitikimas su tautodailininkė poete Lina Opulskiene „Širdis – gyvasties šaltinis“.

6 d., pirmadienį, 18 val. KTKC Etninės veiklos studioje (Kalniečių g. 180) – mokymai jaunimui ir suaugusiesiems „Kūrybos džiaugsmai“: kolizas. Veda dailininkė Dalia Žiurkelienė.

LIETUVOS TAUTŲ FESTIVALIS KULTŪRŲ TILTAI 2011

2011 M. BIRŽELIO 4 D., ŠEŠTADIENĮ, KAUNO MUZIKINIO TEATRO SODELYJE

KONCERTUOS:

12.00 - 18.00 VAL. TAUTINIŲ MAŽUMŲ MENO KOLEKTYVAI
19.00 - 20.00 VAL. MODERNAUS FOLKLORO GRUPĖ „PRAZNIK"

VEIKS ĮVAIRIŲ TAUTŲ KŪRYBINĖS DIRBTUVĖS

KULTŪRŲ TILTAI
2011

ORGANIZATORIUS

KAUNO
IVAIRIŲ
TAUTŲ
KULTŪRŲ
CENTRAS

GLOBĒJAI

KAUNO
MIESTO
SAVIVALDYBĖ
KULTŪROS
CENTRAS

PARTNERIAI

VILNIUS
MIESTO
SAVIVALDYBĖ
KULTŪROS
CENTRAS

VILNIUS
MIESTO
SAVIVALDYBĖ
KULTŪROS
CENTRAS

INFORMACIJOS RENĀMĖS

15 min.lt

Nemunas

KURIER
WELNSKI

KE 105.4

WWW.DVD.WLD

105.8 FM

init

003ep

Rēmėjai:

KAUNO
MIESTO
SAVIVALDYBĖ

LIETUVOS RESPUBLIKOS
KULTŪROS RĒMIMO
FONDAS

„Nemuno“ saskaitos AB banke „Swedbank“:

LT 147300010002256121 — einamoji saskaita;

LT 097300010002230312 — biudžetinė saskaita;

LT 757300010034284035 — valiutinė saskaita.

Prenumeratos kaina mėnesiui — 9 Lt

Prenumerata priimama visuose pašto skyriuose,

internetu www.post.lt ir www.prenumerata.lt

arba redakcijoje

Kauno karuselė

Gegužės 28 d. Kauno rajono savivaldybės viešosios bibliotekos parodų salėje vyko akcijos „Lietuvos fotomenininkai: dovanok knygas savo krašto bibliotekai“ renginys. Fotografo Antano Sutkaus iniciatyva buvo padovanotos knygos Kauno rajono savivaldybės bibliotekoms bei Kauno rajono mokyklų bibliotekoms: daugiau nei 1,5 tūkstančio vertingų grožinės, moksliškės literatūros, meninės fotografijos leidiñių.

A. Sutkus prisipažino, kad idėja surinkti knygų kaimų bibliotekoms kilo iš sązinės graužtės, nes mūsų vaikai negali pavartyti fotografijos albumų ir iš jų mokytis pažinti meną. Fotografas kilęs iš Pakaunės – Zapyškio, todėl ir pirmiausia prisiminti šio krašto vaikai.

Kai jau profesinėje veikloje nuveiki daugybė darbų, ateina laikas dalyti save kitiems, padėti ir taip iþrasminti savo būvimą. O bibliotekos šiuo metu yra tokios nuskriaustos, kad joms būtina ypatinga geru žmonių atida. Fotografijos albumų skurdžiose mūsų bibliotekose apskritai galima nesivarginti ir nė neieškoti.

Knygas dovanojo: „Tyto alba“, Lietuvos rašytoju sajungos leidykla, UAB „Kultūros barai“, VšĮ „Antano Sutkaus fotografijų archyvas“, Raimundo Paknio leidykla, „Balto lankos“, A. Sutkus, Justinas Karosas, Stasys Brundza, Vytautas Martinkus.

Vėliau Garliavoje atidaryta Nacionalinės premijos laureato, fotografo A. Sutkaus paroda „Retrospektyna“.

Dainų slėnyje sekmadienio popietę skambėjo dainos, muzika, sukosi šokėjai. Cia vyko pirmoji moksleivių dainų ir šokių šventė „Vai-kystės taku“, kurioje dalyvavo chorai, orkestrai, folkloro, tautinių, šiuolaikinių, sportinių, gatvės šokių kolektyvai, gimnastai. I šventę žaisminga, maža, senovine mašinėle atvyko, dalyvius, jų vadovus ir žiūrovus pasveikino miesto meras Rimantas Mikaitis.

Mielo moksleivai, šventės dalyviai, džiauguosi, kad jūs dainuoja, prasmingai leidžia-

te laisvalaikį, širdyse auginate dainą. Ačiū jums, kad šiandien mus džiuginsite savo dainomis ir šokiais“, - sakė meras.

Šventėje dalyvavo ir kiti miesto vadovai, Švietimo ir ugdymo skyriaus specialistai. Jos sumanytojas, Kauno valstybinio choro vadovas, profesorius Petras Bingelis atvažiavo motociklu.

Šventės pradžioje skambėjo mūsų šalies genialaus dailininko ir kompozitoriaus M. K. Čiurlionio harmonizuota daina, neužmirštus poetas Justinas Marcinkevičius bei dainininkas Vytautas Kernagis.

Ypač buvo malonu girdėti, kaip darniai ir su meile vaikai atlieka visiems gerai žinomas, muzikos klasika tapusias, tarpukario laikais gyvenusių kompozitorių sukurtas dainas.

Žiūrovus džiugino atlikėjų meistriškumas, režisūra – kolektyvų vadovų darbo rezultatas.

Gegužės 27-29 d. Kaune vyko dvvidešimt šeštasis tarptautinis folkloro festivalis „Atataria lamzdžiai 2011“. Kauniečiai ir miesto svečiai galėjo ne tik pasiklausyti autentiškų dainų, bet kartu su festivalio dalyviais paþokti, pamuzikuoti, pasigrožeti visų Lietuvos regionų tautiniams kostiumais, pamatyti ir išgirsti senųjų muzikos instrumentų.

Šiais metais festivalyje dalyvavo daug svečių iš Lietuvos rajonų: Utėnos, Kazlų Rūdos, Kėdainių, Skriaudžių, Jonavos, Jurbarko, Kaišiadorių, Punsko. Lamzdžių garsas prikvetė svečių iš Indijos, Gruzijos, Estijos, Latvijos, Lenkijos.

I festivali atvyko unikalios kultūros estų folkloro ansamblis „Kihnu Pillilapse“, nuotaikinių latvių „Maskačkos muzikantai“, šauini Mazovijos kapela iš Ostaszewo, folkloro ansamblis „Gimtinė“ iš Punsko. Ypač didelio susidomėjimo sulaukė indų tradicinio šokio atlikėja Suparna Banerjee ir gruzinas Irakli Kojava, kurie parodė savo krašto seniūnijos muzikinės tradicijas ir savos kūrybos interpretacijas.

Po ketverių metų vėl buvo surengta folkloro ansamblų eisenė, šeštadienį vidurdienį vyko spalvinga meninė akcija „Lietuviški ženkli“. Linksmiybių netrūko vakaronėse, kūrybinėse dirbtuvėse, baigiamajame koncerte „Linksmi būkum“ Rysų istorijos muziejuje.

Auþros GARNIENËS nuotrauka

„Nemunas“ rekomenduoja

Kitokio kino klube – „Smėlio ir rūko namai“

Gediminas JANKAUSKAS

Antradieni, birželio 7 d., Kitokio kino klube žiūrėsime jaudinantią dramą „Smėlio ir rūko namai“, kurią Amerikoje sukūrė emigrantas iš tarybinės Odesos Vadimas Perelmanas.

Visiems žinoma, kad Amerika – imigrantų šalis. Tik imigrantai, kaip ir seniausi Jungtinių Valstijų gyventojai, paprastai skirstomi į pirmarūšius ir visus likusius. Rusijoje dabar visi juodbruviai žmonės automatiškai patenka į gėdinę Kaukazo tautybės asmenų ka-

tegoriją, o po rugsejo vienuoliktosios Amerikoje su arabiškojo pasaulio atstovais dažniausiai elgiamasi kaip su potencialiais teroristais.

Ką reiškia svetimoje šalyje būti antrarūšiu žmogumi, patyrė ir Masaðas Amiras Beranis (aktorius Benas Kingsley). Gimtajame Irane jis buvo pulkininkas, o emigravęs į Ameriką tapo juodadarbiu. Tačiau jam pavyko čia iþtvirtinti, ištekinčių dukrą, užmokėti už sūnaus studijas ir netgi nupirkti padorus apartamentus Kalifornijos pakrantėje. Tačiau būtent dėl šių „smėlio ir rūko namų“ greitai iþplieks tragedios astros.

Savaitgalis prie televizoriaus

Apie banditą Makbetą ir kitas beveik šekspyriškas istorijas

Gediminas JANKAUSKAS

Klasikinio Gružijos kino panoramaje matysime dar vieną šeðevrą – smagią muzikinę komediją „Veri kvartalo melodijos“ (penktadienis, 19.05 val., LTV2), kurią 1973-aisiais sukurė režisierius Georgijus Šengelaja (ankstesniu jo filmu „Pirosmaitis“ LTV2 prieš dvi savaites pradėjo gruzinų kino retrospektivą).

„Veri kvartalo melodijos“ savo stiliumi primena amerikietiško miuziklo tradicijas, adaptuotas nacionalinės kultūros specifikai (ido mu, kad beveik tuo pat metu sì žanrą sèkmingai perémé ir lietuvių režisierius Arūnas Žebriūnas, sukurės „Velnio nuotaką“). Senajame Tiflise – samysis ir maištinos nuotakos. Visi išėjo į gatves: gimnazistai, kepejai, pirkliai, vagys, kiemargiai, panelės ir muzikantai. Jie reikalauja paleisti iš kalėjimo skalbėj Vardo. Gerasiðė moteris pateko už grotų už vagystę, kurią iþykde, norédama padėti muzikalioms vežikai Pavlës dukrelėms.

Filmo pagrindą sudaro Georgijaus Tsabadzës muzika, dainoms tekstus kûré garsus poetas Morisas Pocchišvilis, o pagrindinius vaidmenis atliko ne tik gruzinų numylėtiniai Sofiko Čiaureli ir Vachtangas Kikabidzé.

Miužiklu lengvai galėjo tapti ir „Princesė dienorastis“ (penktadienis, 20.00 val., TV3), kurio siužetas primena operetę ar stebuklinę pasaką. Šesiolikmetė privačios Manhatano mokyklos mokinė Mija Termpolis sužino, jog yra tikrų tikriausia princesė ir kažkur Europoje esančios šalies Zenovijos sosto ipédiinė. Sių pribloškiama naujieną meringinai paskelbia Mijos senelė, nuostabi karalienė Klarišė. Dabar princesei tenka mokytis karališko elgesio subtilybių.

Kriminalinės komedijos „Lengvi pinigai“ (šeštadienis, 21.30 val., Lietuvos ryto TV) autorai primena seną išmintį: „Apgauti apgaviką néra apgavystė.“ Filmas prasideda kaip kruvinas trileris, tačiau ilgainiui tikro krauso bus kur kas mažiau nei šampano. Užtai sekti siužeto posū-

kius – tikras malonumas. Nors kriminalinio kino stampu filme nors vežimu vežk, bet sudėlioti jie į labai stilingą pasjansą. Tikro prancūzisko žavesio filmui suteikia aktorių Jeano Dujardino ir Jeano Reno tandemas. Pirmasis vaidina grandiozines aferas mègstantį elegantiską sukcių Kešą, antras – milžinišką patiriantį turintį vagišią Maksimą.

Kriminalinės tematikos filmų sauitgalį bus ir daugiau. „45 kalibro“ (šeštadienis, 23.30 val., LTV) veiksmo vieta – Niujorko rajonas „Pragaro virtuvė“, kuriamo sutuoktinė pora verčiasi ginklų ir narkotikų prekyba. Kai Keitei pabesta kesti šiurkštus vyro patyčias, ji vis dažniau susimasto, kaip juo atskriatyti. Naudodamas savo grožiu moteris suvilioja Elo draugus ir juos įkalbinėja nužudyti sutuoktinį.

Kitame Niujorko rajone, vadina-mame Kinų kvartalu, rutuliojasi trilerio „Korumpuotasis“ (sekmadienis, 22.50 val., LNK) istorija. Kinų kvartale siaučia gangsteriai, o policijos nuovada greiciu panaši į ne-

legalią lindynę nei į iþstatymo basi-toną. Leitenantas Nikas Čenas čia iðdirbo net penkiolika metų, nes jam visada pakako proto stačia galva nelisti ten, kur nereikia.

Bet, ko gero, originaliausias sauitgalio kriminalinis trileris sukurtas pagal... Willliamo Shakespeare'o prieš 400 metų paraþyta pjesę „Makbetas“ (šeštadienis, 23.40 val., BTV). Makbetas čia – dabartiniame Melburne siaučiančios pogrindinės nusikaltelių gaujos boso dešimtoji ranka, o jo žmona – valdžios iþstroškusi intrigantė. Ji sukuria boso nužydymo planą, kad visa valdžia attektų jai ir Makbetui.

Šekspyrišku užmoju alsuoja ir Stevano Spielbergo drama „Miunchenas“ (šeštadienis, 0.55 val., TV3), kurios pagrindą sudaro realius ir vis dar šiurpą keliantys iþvykiai. 1972 m. Miuncheno olimpiados metu Palestinos teroristų grupė nužude vienuolika Izraelio sportininkų. Tuometinė šios šalies ministrė pirmininkė Golda Meir palaimino „Mosado“ agentus imtis keršto ak-

cijos ir paskelbė mirties nuosprendį tokiam pat skaičiu su teroro aktu susijusių palestiniecių.

Is praeities žinome, kad pasmerktieji sulaukė žiauraus (politikai tokių atvejais sako „simetriško“) atpilda. Sūvis Romoje, sprogimas Parýžiuje, tikros skerdynės Beirute, Atenuose, Ispanijoje... „Teroristinio turizmo“ geografija plečiasi, o į pirma planą iš siužeto gelmių vis ryškiau kyla svarbiausia mintis: ar akrai vykdomas Senojo Testamento šukis „Akis už akį!“ nepaverčia kilnaus keršto dar vieniu amoraliu nusikaltimu?

Užtai kitame S. Spielbergo filme „Pasaulių karas“ (sekmadienis, 21.30 val., TV3) panasiu moraliniu dilemu nekeliamą. Nes tai – Herberto G. Wellso fantastinio romano ekrанизacija, kurioje Žemė tampa nuožmių kosminijų ateivijų invazijos zona. Kai žmonių rasei iškyla grësmë tapti naujujų agresorių vergais, apginti mūsų planetą nuo neprasytų svečių tenka visokiausiu neįmanomu misijų specialistui Tomui Cruise'ui.